

güney

AYLIK SANAT DERGİSİ

HALİM UĞURLU
ATIF ÖZBİLEN
FETHİ NACI
TOMRIS UYAR
METİN ELOĞLU
CAHİT İRGAT
MEHMET SALİHOĞLU
RUŞEN HAKKI
HALİL UYSAL
MUZAFFER UYGUNER
HASAN KAVRUK
FERİHA AKTAN
TAYYİBE KARAGÖZ
NACI GİRGİNSOY
Dr. SEDAT PINAR
CELÂL ÇUMRALI
HAMDİ KEŞTELLİ
GÜNŞİN ASRAL
LEYLÂ TANER
M. SAMİ AŞAR
LEYLÂ ERBİL
H. ZEKÂİ YIGİTLER
FİKRET ÜRGÜP
MEHMET A. TUNCAY
AYDIN YALKUT
ÖZKAN TÜMER
OGUZ TOSUNER
HÜSNÜ ZÜBER
Langston Hughes
NUR TÜRETKEN
ENGİN AŞKIN
AYTEN UYAN
METİN PÜTMEK
ERTUĞRUL OĞUZ
KENAN ERCAN
İTİR GÜRDEMİREL
ÖMER AŞICI
MUAMMER HACIOĞLU
NAZİF EKSEN
HALDUN TUZLACI
ALİ RIZA ERTAN
Murat Nemet - Nejat
MUZAFFER BUDAK
ZEYNEL GÜL
SÜLEYMAN NURİ ÖZER

Reson : Mehmet Ali Demirel

güney güney güney güney güney güney

Dört Dönme

Söyleşi

GÜNEY'in 41'inci sayısında, Engin Aşkın dostumuz Kanada'dan sesleniyordu:

"Kanada hükümetinin bu yıl müzik ve sanat topluluklarına 750 bin dolar; yazarlara, edebiyat, müzik, sanat ve tiyatro dergilerine de 185 bin dolar destek başlığında bulunduğunu açıklanmıştır."

Belirtildiğine göre, Kanada Konseyi adlı devlet kurumunun aracılığıyla yapılan dergi başlıkları, 5 ile 45 bin dolar arasında değişiyor.

Yine Engin Aşkın, 44'üncü sayımızda: "Kanada Konseyi adlı devlet kurumunun, sanatçılara yeni dağıttığı destek başlıklarının oranı 400 bin doları buluyor. Başlık alan 55 ünlü ve ünsüz sanatçı arasında; yazarlar, film ve fotoğraf sanatçıları, şairler ve müzisyenler bulunmaktadır." diyordu.

Ulusça ve devletçe tüm sorunları çözümlenmiş Kanada gibi bir ülkenin ünlü ve ünsüz sanatçıların, sanat dergilerinin destek başlıklarıyla yaşamlarını sürdürebilmeleri gerçekten düşündürücü.

"Türk Dil" dergisinde okumuştum; özetle:

5 yaşını dolduran quinzaine Littéraire dergisi, 6'ncı yılının ilk sayısında bir açıklama yapıyor. Öncelikle okurlarının, abonelerinin ilgilerine teşekkür ediyor. Her türlü dış koruncadan, gizli desteklerden, basının ve yayınevlerinin koyacağı anaparadan sakınan derginin 6'ncı yılına ulaşması büyük başarı. Ama ne ki, yaşayabilmesi için 1972'de abone sayısında 1000, dışardaki satışta 5000 kadarlık bir artış gerekli. Derginin ortakları (ki, abonelerinin 500'ü dergiye ortaktır.) ve yöneticileri, çözümün gerçekleşmesi için tartışmaktalar.

Bundan birkaç yıl önce, en güzel edebiyat dergisi sayılan Mercure de France, yaşayabilmek için gerekli "malî" olnaklar dengesini yitirdiğinden kapanmak zorunda kalmıştı. O sıralarda M. Pléynet, bir yazısında bunu, çağımız edebiyatı için bir "rezalet" olarak nitelen, dirmişti. Çünkü, yalnız Mercure

Dört peygamber karşıladı beni cümle kapılarda
Birlikte dokunduk düş tezgâhında kaftansız sonsuzun
Dört kitapla yelpaze tuttular ağrıyan ruhuma

Şafak boyalı yunağı mevsimlerin gözpmarlarımda
Düşüm gizemine us dışı dördüncü boyutun
Sürüldüm mavi çöğlklarla dört bucağa

Ey birer birer beni bekleyen dört yönüm
Hep çoğaldım çoğaldım yine BİR'ere bölündüm.

"GÜNEY" beşinci yılına girdi. O'nun değerli yönetmeni ÖZBİLEN'e kutlayarak..

Konseyi'nin destek başlığı önerdiği, özel reklâmı karşılığında verdiği ödeneğe sanat ve kültür dergileri, giderlerinin bir kısmını karşılıyorlardı. Kurumun, hiçbir gereke göstermeden ödeneği kesmesi, aslında güçlüğü yaşamalarını sürdürmeğe çabalayan dergileri büsbütün çıkmaza soktu.

Bir umut ışığı gözeterek 1970 ağustosunun sonundaki genel kurul toplantısında görüşülmek üzere verdığımız dilekçemiz ise, yanıtız kaldı. Oysa, bu dilekçemizde, İstanbul'da yayımlanan ülkemizin belli-başlı 6 dergi sahibinin imzaları da vardı.

Sanat dergileri, Basın İlan Kurumu'nun "resmî ilan tevziatı" dışındadır. Dergiler eğer bu kuruma kayıtlıysalar, resmî kuruluşlardan ilan ve reklâm edilebilmişse, bedelinin % 15 komisyon ücreti ödeyerek Basın İlan Kurumu'ndan "tahsil" etmek zorundadırlar. Bir hizmet karşılığı için mi? Ortada bir hizmet yok ki, karşılığı olsun...

de France'la ilgili bir sorun değildi bu. Sartre'ın Les Temps Modernes'i de, Les Lettres Nouvelles de aynı sıkışıklık içindeydi. Birçok dergiyle birlikte onlar da sallanmağa başlamışlardı.

Şunu da belirtelim: Les Temps Modernes'in şimdiye dek batmamasını Sartre'ın kendisi gelirleriyle her sayıya açığı kapatmasına bağlanabilir.."

El ülkelerden kimi örnekler verdikten sonra, şimdi, kendi sorunlarımıza dönebiliriz:

Kültür Bakanlığımız kuruldu. Kapsamına "neler girmeli, neler girmemeli" diye, hâlâ basınımda yazılmaktadır. Ne var ki, kültür ve sanat dergileri sorunlarına hiç değinilmedi. "Çağımız yazını, bir dergi yazını" sayıldığına göre; 5'inci yılımza girerken, geride bıraktığımız 4 yılın ışığı altında elbet, te Güney adına bizim de diyeceklerimiz olacak:

M. Eğ. Bakanlığımıza bağlı "Yayımlar ve Basılı Eğitim Malzeme"leri Genel Müdürlüğü" ne

-okul ve genel kitaplıklar için abone olunması hususunda, ilk "müracaat"ımıza ".. incelenmek üzere muameleye konduğunu.." yanıtını almıştık. Geçirdiğimiz buca süre içinde, her yıl, dileğimizi yineledik. Her yineleyişimizde aynı yanıtı almaya alışmışken, adı geçen genel müdürlüğün birden "rota" değiştirmesi, gerçekten şaşırtıcı oldu: "Peryodik eserlerin incelenmesi için her yılın şubat ayında müracaat edilmesi gereğine bilgi edinilmesi..."

4 yıllık "incelemeden" olumlu bir sonuç olamadığımızı göre, 1 Şubat 1971'deki "müracaat"ımızın Güney'e neler getireceğini tasarlamak mümkün değilse de, biz yine iyimserliğimizi yitirmiyor ve bekliyoruz.

Bekliyoruz ama, içimizde bir kuşku var: M. Eğ. B.'nin bu müzeliğin Gn. Müdürlüğü aynı "kadro" ve aynı "zihniyet"le Kültür Bakanlığımız kapsamına girerse diye...

Basın İlan Kurumu'nun bir kültür hizmeti vardı; Kanada

Halim Uğurlu

güney AYLIK SANAT DERGİSİ

Sahibi ve sorumlu yönetmeni : Atif Özbilen

Bu sayıyı hazırlayan : Metin Eloğlu

Yazışma ve posta havalesi : Atif Özbilen, P. K. 1253 İstanbul. Ebussuut Cad. Erdoğan Sok. 8/6 Sirkeci. Tel. 26 26 85. Akbank. Beşiktaş Şb. Hesap No. 22787. Basıldığı yer : Halk Matbaası. Tel. 22 19 98. Abone : yıllık 30, altı aylık 15 TL.

Kültür Bakanımız sayın Talât Halman, basın toplantılarında, demeclerinde bizim sorunlarımıza değinmedi bugüne dek. Durumumuzu yakından bildiklerinden hiç kuşkuumuz yok. Karşılıklı görüşme fırsatını da bulacağız ya, biz, dileklerimizizin bir özetini önceden belirtmekte fayda umuyoruz:

1 — Dergimiz ve yayımlarından okul ve genel kitaplıklar ve köy kitaplıkları için, bakanlıkça satın alınması,

2 — SEKA'nın, dergimiz ve yayımları için indirimli "fiyat" uygulanması,

3 — Resmî kuruluşlardan dergiler reklâm fonu ayrılması,

4 — M. Eğ. Bakanlığının Yayınlarında dergimiz ve yayımlarının satılmasının temini.

Yazımızda D E R G İ deyiminin, edindikleri reklâm sayısına çıkarıldıkları ve adı - sanı bilinmeyen üç - kâğıtçı madrabazların dergileriyle karıştırılmamasını dilerken; 5'inci yılımızda okurlarımıza daha özgün, daha aranırlı GÜNEY'ler verebileceğimizi umduğumuzu belirtmek isteriz.

Atif ÖZBİLEN

ZOR GERÇEK

Fethi Naci

Çizgi : Tomris Uyar

Gerçekçilik üzerine yapılan tartışmalarda sık sık ileri sürülen bir söz vardır: İnsanları oldukları gibi değil de, olmaları gerektiği gibi göstermek... Eski bir yargı, kökü tâ eski Yunan'a değin uzanıyor. Ama bize epey yakınlarda geldi; gerçekçilik üzerinde Batı'da yapılan yoğun tartışmalardan sonra. Yanlış anlaşılması, kendi ulusal, toplumsal gerçeklerimiz gözönünde bulundurulmadan, olduğu gibi benimsenivermesi sakıncası da vardı. Gerçekte var olanı belirtmekle, gerçekte olmayanı uydurmak gibi iki ayrı durumu birbirine karıştırmak sakıncası da... Önemli olan "gerçek dünya" idi. Önemli olan, sanatın yalan söylememesi idi. Çünkü, olması gerekeni göstermek sorunu, çağdaş gerçekçiliğin en önemli sorunu ile, insanın gerçekçi bir görüşle anlatılmasındaki iki öge, bu ögeler arasındaki denge ile yakından ilgilidir; bir yandan toplumun kişiöğlü üzerindeki kesin etkisi, öbür yandan onun, özellikle aydın kişinin - gerçeğe - toplumun oluşumunda bir sorumluluk yüklenmeden edemeyeceği. Bu sorunların çözümü ise, yazarın gerçeğe bağlılığı ile olmalıdır, diyorum.

İnsanları oldukları gibi değil de, olmaları gerektiğince göstermek delege çok söylendi, biliyoruz; sanatın, edebiyatın eğitici bir yapı olmasından, sanat-

çıların bu durumun bilincine varmalarından geliyor. Kişi üzerinde sanatın etkisi, gerçek yaşamın etkisinden de ağır basıyor. Çevremizde gördüğümüz insanların çoğu, birçok sorun üzerinde, kendi yaşama deneylerinden çok, okudukları bir kitap, gördükleri bir oyun ya da film dolayısıyla düşünmeye başlamışlardır. Çünkü gündelik yaşamdaki sayısız ayrıntılar, toplumsal oluşun bilincine varmayan kişileri düzensiz, karmaşık bir biçimde etkilerler. Ama sanatçı, yaptığını verirken, önemli olanı, ayrıntılar içinde gösterilmesi gerekeni sezer, bulur, gösterir; önemsedikleri gerçekleri sever, aydınlatır, hiç yoktan var kılmaya yeltenmez. Dilediği etkileri elde etmek için, bu gerçekleri sanatçıya yakışır-casına bir bileşim içinde verir. Sanatla yaşamın ayrımı buradadır sanıyorum, Sait Faik'in BEKÂR adlı bir öyküsü vardır, orada şöyle der: "Bir piyes seyederken o piyesin içine giren, dekorla, yalancı rüzgârla kimil, dayan bir ışıkla bizi korkutan rejisördür. Bir sun'î hava içinde muhayyilemiş binalarını kurar, gecelerini bina eder, korkusunu rüzgârla ve mor bir ayışığı ile getirir, içimize bırakır... Fakat hiçbir zaman, dışarıda tabiatın içinde aynı rüzgârı, o tiyatrodaki sun'î rüzgârı, o koltukta duyduğumuz korkuyu ve iç ezilmesini duymayız. Belki aynı vak'alar, aynı hadiseler dışarıda da geçer. Fakat tiyatrodaki gibi kompozite bir hâlde değil." (Şahmerdan - İlk Baskı, sf. 95.)

Ne var ki sanatın, edebiyatın eğitimi yanı sıra sözler ederken, bazan sanatın kendisinin ortadan kalkması sakıncası da belriviyor. Yaratışın kendiliğinden değil de bilinçle olması, sanatçının kendini koyvererek değil de birçok ilkeleri gözönünde bulundurarak yaratması, çoğu böyle sonuçlanıyor. Bu sakıncayı önlemenin yolu, öyle sanıyorum, gerçek yaşamdaki çatışmaları edebiyat yapısında da sürdürmekle, kişileri bu çatışmalar içinde geliştirmekle olmalıdır. Yazar, kişilerine, kafasındaki yapıyı vermek isterken, gerçek yaşamın "mantık"ından uzaklaşmamalıdır, diyorum. Bir şeyin "karakter"i, öbür insan-

Konumuz şu

Doğacanlı buğucu canacı ve kömürtozu

Pisipisine mi abyorlar ah abyorlar sinmiyor pesi
Gülistanın gülü pespembe değil ki a yaşamasız
Yavruağı süt kaynayıp kabarıyor taşı taşacak
Oluklara sığmıyor Anadoluca sağnak
Kanıyorlar yaşmaksız demiri inceceklige
Ve tuz kaymaklı suyun çatlamasız kabuğu

Kimkimeliğin yorgunca değirmisi bu
Bak ana hıncı elâgöz kırışık dinleniyor
Su kayıyor
Süt buğu.

Metineloğlu

Sokak

Sokaklar ahk bunak
Sokaklar insana yalak
Sokaklar yahn ayak

Sokaklarda in - cin
Sokaklarda ben'im
Sokaklarda yüreğim

Sokaklarda çöp tenekeleri
Çöptenekelerinde kedi
Kedi sokağı yedi

Ara sokaklar daha da çürük

Cahit İRGAT

larla özel ya da toplumsal ilişkileri ancak gerçek yaşamdaki bu çatışma içinde belirlenir; kararlarının, devinimlerinin nedeni bu çatışmalarla ortaya çıkar. Matematik'teki terimleri kullanırsak, yazınsal yapıt, aksiyon'a değil, teorem'e benzer. Aksiyon'da "delil" gerekli değil, dir; oysa teorem'de kimi delillere dayanılarak bir sonuca varılır. Yazınsal yapıt da, sanatın kendine özgü yöntemleriyle saptanmış bir teorem'e benzer. Yazar, bu işi, kimi kişileri yaratarak yapar. Okuru etkilemenin koşulu ise, okurun da, yazarın yarattığı kişilerin davranışlarına katılması, yazarın o kişilerle birlikte kimi sonuçlara varmasıdır.

Gerçeği zorlamak sorunu burada karşımıza çıkıyor. Yazar, kimi kişilerini olmaları gerektiği gibi göstermek isterken, kafasındaki kişilerle sanatsal yapının kaynağı olan "canlı" gerçeği nasıl uzlaştıracaktır? Bizim yazılarımızda, bu uzlaştırmanın gerçekleştirildiğini göstermek kolay değil, demiyeelim.. Güç ama haksızlık olur! Nedeni de, pek az bu tür yapıtlar. Üstelik, çoğu kötü yapıtlar

toplumsal kaygı "bahane" siyle benimsendirmek isteniyor. Gerçekçi yazarlarımızın çoğu, kişilerini, yaşama deneylerine bırakacaklarına, onları yeni yeni "karar"lar almaya zorlayacaklarına, böylece, olumlu ya da olumsuz bir gelişimi gösterecek yerde, çoğu kişilere birer "etiket" yapıştırarak işin içinden ayrılmak istemektedirler. İşte o kez ortaya çıkan yapıt, kimi gerçekleri göstermek, okurların düşüncelerinde olumlu eğilimler uyandırmak bir yana, yazınsal yapıt olabilmek niteliğinden yoksun kalıyor. Bunun için de, gerçeği pek zorlamamalı, diyorum. Yazarlarımız, çıkış noktası olarak çoğu "hazır" ilkeleri değil de, gerçek dünyayı ele alsalar daha iyi ederler, diyorum. Bizim yazarlarımız için, olması gerekeni vermek diye, olumlu "tip" diye gerçek bir sorun olamaz diyorum. Edebiyatımız bize, gerçeğe bağlı kalarak, salt gerçeği yansıtarak insanlarımızı, yurdumuzu tanıtsa; bize topluma içindeki yerimizi gösterse yeter, diyorum. Ben böyle diyorum ya, bilmem öbür "gerçekçi" yazarlarımız ne derler?

Mehmet SALİHOĞLU

Ahmet Haşim, Şiirimize oldukça yeni bir ses getirmiş büyük ozanlarımızdandır. Onun şiiri kendi kuşağı için bir ürperti olmuştur. Ama, anlayışı az, anlamayışı çoktu. Bugünün ozanları, onu örnek almaları bile şiirinin üzerinde durmak zorundadırlar. Şiirimizin geçmiş - gelecek çizgisi üzerindeki yerini bilmek zorundadır. Şiir, ne paşazadelerin gönül eğlencesi, ne de slogan çığırkanlarının propaganda aracıdır. Yüce bir sanattır, bir yaşamdır şiir.

Seçkin bir azınlık şiiri olan Ahmet Haşim'in şiiri, yaşadığı günlerle, onu izleyen günlerde, arkasından gidilen bir şiir olmuştur. Ama, bugün için artık öyle değildir. Birinci Yeni akımı ile, öz anlama, yalın deyiş, halk Türkçesine ve Küçük Adam'ın günlük yaşantısına yönelen şiirimiz, gelip bir bunalım noktasına, bayağılığa teget bir düzeye saplanıp kalınca, Haşim, yine, bilinçsiz de olsa, günümüze ışık tutmuştur. Bilin, diği gibi, 1954'te İkinci Yeni denilen akım, bunalan şiirimize yeni bir soluk getirmek gereğinden doğmuştur ki bu, az çok, Haşim şiirine bir yaklaşımdır. Soyutlamaya dek uzanan bir görüntü tekniğine yaslanmakla, Haşim gibi çok anlamlılığa bir yönelmedir.

İşte bu durum, şiirimizin kısa bir serüvenden sonra yeniden Haşim'e dönüşü sayılabilir. Daha doğrusu, Haşim'in şiir anlayışına yakın bir noktaya geliş demektir. Ne var ki Haşim, artık olduğu yerde değildir. Çünkü Osmanlıca'nın kara perdesi, bugünün kuşağıyla kendisi arasına bir gölge gibi inmektedir. Ama, olsun. O perdeyi zekâsı-

nın, bilgisinin ucuyla aralayabilenler, başka bir yazımızda da belirttiğimiz gibi Ahmet Haşim'de, kendilerinin öncüsünü bulacaklardır. Ne diyordu Ahmet Haşim: "Şairin lisânı, nesir gibi anlaşılacak için değil, fakat duyulmak üzere vücut bulmuş, musiki ile söz arasında, sözden ziyade musikiye yakın ve mutavassıt bir lisandır." O'na göre şiir, bir öykü değil, sessiz bir şarkıdır. Şiirde, herşeyden önce önemli sözcüklerin anlamı değil, dizedeki yeridir. Şiir, herkese açık bir köşk olamaz: "Büyük şiirlerin methalleri (kapıları) tunc kanatlı, müstahkem şehir kapıları gibidir. Sımsıkı kapalıdır; her el o kanatları itemez ve o kapılar bazan asırlarca kapalı durur."

Haşim, Batı'da Mallarmé, Rimbaud ile gelişen şiir, ya da arı şiir (poésie pure) türünün bizdeki ilk büyük örneği sayılabilir. Divan şiirimiz de, açık bir şiir değildir. Ama onun kendine göre anahtarları vardır. Oysa Haşim'in şiiri çeşitli anlamlara, yorumlara elverişli bir şiirdir. İkinci Yeni denilen akım da, Orhan Veli ile ardına dek açılan şiir kapılarının yeniden kapatılması anlamına gelmez mi? Onun uzantısı üzerinde gelişmekte olan bugünün yeni şiiri de, sımsıkı kapanmış kapıların yeniden aralanması demek değil midir? Aşırı soyutlamadan sonra büsbütün havada kalan yenilik şiirimizle anlam arasına, somut arasına atılmış bir köprü sayılmaz mı?

Ahmet Haşim'e göre şiir: "Sözle musiki arasında, sözden çok musikiye yakın" bir sanattır demistik. Yine O: "En zengin, en derin ve en müessir (etkili) şiir, herkesin istediği tarz-

Adın bir sıcaklığın ucurum güzelliği
Yenilenmesi bir yıldızın ağartılarda
Dağlarla ovalarla gelip durması
Tıkannması bir suyun arklara bölünmesi

Yüksek ve kalın yalnızlık duvarları
Kurtları geçirmese de ürküntü bulutları

Sokaklarda alanlarda birden o eski hüznün
Gökyüzünün çiseleyen güvercin lekeleri
Güzdür ve her şey öylesine kısa ve beceriksiz
Ki unutulur bir kelebeğin benekleri

Bir kelebeğin uygun uçuşlarla bahçelere
Çiçeklere taşıdığı o salgın ışık
Vurursa fıskırır bakır krom ve demir
Kükürt daha derinde sinsi ve yılışık

Sinsi ve yılışık bir kükürdün duyguları
Getirir akla bazı yangınları

Sil baştan yeniden bütün sevgileri
Yaşamak mümkün mü ya o dipdiri gülleri

Ve bir yangından kaçırır gibi karanfilleri

Ruşen HAKKI

da anlayacağı ve binaenaleyh (bundan dolayı) nâmütenahi (sonsuz) hassasiyetleri (duyarlılıkları) istiyab edecek (kapsayacak) bir vüsatı (genişliği) olundu." der. Şiirini böyle açık seçik bir inanca dayanan kaç özünümüz var ki! Haşim, ne yaptığını bilen soylu bir ozandı.

Ahmet Haşim çok alıngan, hırçın, sınırlı bir insandı da. Onun kırılıp, kırmadığı kimse hemen hemen yok gibiydi. Falih Rıfkı Atay: "Haşim yalnız herkesle değil, arasına kendisiyle de bozuşur bir adamdır." der. Bir de Yakup Kadri'yi dinleyelim: "Onun varlığı, bir çok zıt unsurların kaynaştığı bir yerdi. Gerçi o canlıydı, zayıftı, yaramazdı, usluymdu, makuldü, mantıksızdı, çirkin, güzeldi. Cahotique'di, âhenktardı, acıydı, tathıydı, kızgındı, serindi. Murdardı, pâkti. Nazikti, kabaydı, sertti, rakikti, iyi idi. Tıpkı hayat gibi..." Yine Yakup Kadri: "Ahmet Haşim için fikirler ve nazariyeler bir dimağ eğlencesinden, bir dehâ oyunundan ibaretti. O, bunlarla, bir kuklacının bebekleriyle oynayıışı gibi oynardı. Hiç birinin ehemmiyetine, ciddiyetine, doğruluğuna, canlılığına itimat beslemezdi. Bunda da hayatın eşi idi. Hep tezatlar, tenakuzlar, doğrular ve yalanlarla dolu idi."

Y. K. Karaosmanoğlu, bu dönüşünde yalnız değildir. Yine Haşim'in yakın arkadaşlarından olan A. Şinasi Hisar da bakın ne diyor onun için: "Yalnız akıl ve mantık bakımından Ahmet Haşim'in çok sözleri manasız, mantıktan büsbütün

mahrum görünüyordu. O, adamları, kadınları, hadiseleri çekici, tirmekle zevk alırdı. Lâkin ekseriyetle tahlil ve muhakeme edemezdi. Tenkit ve muahezeleri (çekıştirmeleri) o kadar mubalâğalı şekillere girerdi ki, bu söylediklerini nasıl düşündüğünü, inandığını şaşardınız." Bu yazılardan da anlıyoruz ki, Haşim, bütün çelişkileri, iniç çıkışlarıyla, yaratıcı zekâlarında görülen niteliklerle dolu bir insandı. Ne derler, büyük dağların yanında büyük uçurumlar bulurmuş. Haşim'in kusurları da o türden kusurlardı. Yoksa ona elbette ki, kötü bir insan denilmez. Çünkü huysuzluk, hırçılık, alınganlık, sanatçı karakterinin olagan niteliklerindedir.

Haşim'in düz yazımızdaki yerini şiirdeki yerinden üstün bulanlar da var. Biz onlara katılmıyoruz. Dilindeki bir çok pürüzlere, kusurlara karşın, Haşim, yenilik şiirimizi de, divan şiirimizi de içine alan geçmiş şiirimizin belli başlı tepe noktalarından biridir. Onun büyüklüğünü kimi gözlerden irak tutan, ne yazık ki, dilinin eksikliğidir. Bugünün dil özleşmesine karşı direnen tutucu ozanlarla yazarlarımızın kulakları çınlmıyor mu? Haşim'in başına gelen, onlarınkine "hayde-hayde" gelecektir.

Ne var ki, Merdiven, Piyale, Karanfil, Bir Günün Sonunda Arzu, O Belde, Bahçe, Parlıt, Şafakta, Bir yaz Gecesi Hâtırası gibi anlaşılması güç olmayan şiirleriyle de ozanımız daha nice nice kuşaklara seslenebilecek güçtedir.

Onlar

Çağırdım işte yorgun sabahlarımı
Ya da koyup gitmişliğini bir kızın
Esmerliğini kumrallığını
Daha neler neler
Kızığankızlığını çağırdım sonra

Herhangi bir yerde çok süreli
Belleri yirmibir ölçüyü geçemeyen
Onları diyorum siz onları bilirsiniz
Örneğin Ayten'i Bedriye'yi Sever'i bilirsiniz
Ekonomik kurafları bir türlü düşünemeyen

Onlara kalırsanız yalnız unuttukları var
Oysa bilmek önemli değil duyup dinlemek gibi,
Sonra bu konuda daha söylenecek sözler de var
Bir de diyorlar onlardan onlara ne
Adam Smit'h'i bilmemek kadar.

Halil UYSAL

YAZI HAYATIMIZDA TAKMA ADLAR ÜZERİNE

Muzaffer UYGUNER

Takma adlar, bizim yazı hayatımızda olduğu gibi başka ülkelerin yazı hayatında da görülen bir durumdur. Divan ve halk edebiyatımızdaki mahlaslar da birer takma addan başka bir şey değildir. Bu ise, yazı hayatımızdaki takma adların biraz daha önemli olduğunu ortaya koyar. "Yazarların takma ad kullanmalarının çeşitli sebepleri vardır. Bu sebepler şahsî, siyasi, hatta iktisadî olabilir. Sebep ne olursa olsun, yazarların takma adları her zaman değer verdikleri ve bunları kullandıkları bir gerçektir. Bazı yazarların takma adlarıyla ün yaptıkları ve bu adların gerçek adlarını unutturdukları da bilinmektedir." Türk Kütüphaneciler Derneği Genel Başkanı Dr. Necmeddin Seferioğlu bunları yazıyor. **Tanzimattan Bugüne Türk Yazı Hayatında Takma Adlar İndeksi** adlı kitabın önsözünde (1). Seferioğlu, takma adların kütüphaneciler yönünden gösterdiği önemi ve zorluğu da belirlemektedir bu önsözde.

Bu dizini hazırlayanlar da, "Giriş" bölümünde, kullandıkları yöntem değinmişlerdir. Burada bunları teker teker belirtecek değiliz. Ancak, soyadı kullanmayanların adları ile yalnız soyadı kullananların adları da yazılmak suretiyle bunların da bu durumlarıyla birer takma ad olduğu kabul edilmiştir.

Kitapta iki dizin vardır. Birincisi takma adlara göre, ikincisi ise asıl adlara göre. Takma adlarıyla ad yapmış ve asıl adı unutulmuş (Ziya Gökalp : Mehmet Ziya gibi) olanların da ün yaptığı adları esas alınmıştır.

Kitabın tam bir dizin olduğu söylenemez. Unutulmuş bir çok takma ad vardır ve bazı yazarların doğum ve ölüm tarihleri nedense konulamamıştır. Özellikle halk şîrine dâline, ozanların kullandıkları "mahlas" ların saptanması gerçekten büyük bir zorluk göstermektedir. Ama, kitabın kapsamı çok geniş tutulmuş, edebiyatı da aşarak gazetecilik de kapsam içine alınmıştır. Bu nedenle takma adları tam olarak sap-

tamak gerçekten güç ve yorucu bir durum gösterir. Bu bakımdan, kitapta bazı noksanlıklar bulunmaktadır. Kitapta gördüğümüz noksanlıkları şöyle kümeleyebiliriz:

A. Kitaba alınmayan takma adlar :

Kitaba alınmayan bir çok takma ad bulunmaktadır. Bunların hepsini bilmek kolay değil elbette. Bizim aklımıza gelenler şunlardır:

M. Dirimen - Mehmet Salihoglu,
Cevat Sadık, İrfan Kudret, Cahit Sıtkı Tarancı
Çobanoğlu-Murat Çobanoğlu
Reyhani-Yaşar Reyhan
Doğan Nadi-Doğan Nadi Abaloğlu
Divani-Zülfikâr Akgün
Rabai Hatun-İsmail Hâmi Dânişmend
Ece Ayhan-Ece Ayhan Çağlar
Ömer Faras-Faruk A. Sünter
Ziya Osman-Ziya Osman Saba
Mehmet Nâzım-İlhan Geçer
Selmin Güneyli-Muzaffer Uyguner
Ebubekir Hâzım-Ebubekir Hâzım Tepeyran
Alyansoğlu-Rüstem Alyansoğlu
Azmi-Azmi Güleç

Bunları daha artırmak mümkün bizim için, ama uzatmanın gereği yok. Amacımız, dizinin noksan olduğunu belirtmektir yalnızca.

B. Doğum ve ölüm tarihleri yazılmayanlar :

Kitapta, bazı yazarların doğum ve ölüm tarihleri yazılmamıştır. Bunlardan birçoğunu Behçet Necatigil'in **Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü** adlı kitabında bulmak mümkündür. Sözelgesi :

Afet Çırakman, 1937 (s. 212)
İlhan Demiraslan, 1928 (103)
İlhamî Bekir (Tez), 1906, (s. 306)
Adnan Veli (Kanık), 1916 (168)
Suat Derviş, 1905 (s. 104)

Bunların dışında kalanlardan bazıları için de bazı kaynaklar vardır. Sözelgesi, Ali Rıza Yalmanyangın için Türk Folklor Araştırmaları Dergisi, Aşık Ferrahi için Halkevleri Dergisi.. Bu arada kitaplarının kapak sayfalarından yararlanılacak olanlar pek çoktur: Azmi Güleç, Özdemir Asaf, Numan Esin vb.

Halk ozanları için önemli bir kaynak ise Refik Ahmet Sevengil'in **Çağımızın Halk Şairleri** adlı kitabıdır. Hüseyin Çırakman, Erbabî, Huzuri ile ilgili bilgi bu kitapta bulunmaktadır. İhsan Kılıç Divanı ise 1913 doğumludur.

C. Başka noksanlıklar

Kitapta daha başka bir iki noksanlık da görülmektedir. Sözelgesi, Afet Muhteremoğlu, Afet Çırakman'ın takma adı değil, evlenmeden önceki adıdır; nitekim bugün de Afet Ilgaz olmuştur.

Necdet Sançar'ın Çiftçioğlu takma adı karşısında doğum tarihi yazılı olmadığı halde Okçuoğlu karşısında yazılmıştır.

Ece Ayhan takma adının Arif Oruç'a ait olup olmadığı şüphelidir.

Mebrure Sami Koray da Mebrure Ale-vok'un takma adı sayılmamalı.

Desen : Hasan Kavruk

YUNUS EMRE

önce bir güvercindi
süzüldü göklerden
kanlar içinde
taşlara düştü yunus

kölesi oldu kıraç toprakların
yanıktı dağ gibi bağı
aşk içindeki gönülleri
altın bir zincirle bağladı yunus

İçinden gelenleri söyledi
İtildi kakıldı yine söyledi
insanlar onun için bir betikti
oldukaça coştı yunus

gitti erenlerin kapısına
tâ içinden tutuştu
yandı yandı da
pervane oldu yunus

bir kardesti ezilenlerle
dertlilerle dertli
vererek kendini erisilmez güzele
evrene âşik oldu yunus

Feriha AKTAN

Bunun gibi, soyadlarına göre dizinde de şu hususlar görülmektedir :

1. Memet Fuat Bengü'nün Memet Fuat adı da anılmalı.
2. Zuhuri'nin doğum ve ölüm tarihi (1887 - 1959) yazılmalı.
3. Murat Çobanoğlu'nun Çobanoğlu adı işlenmeli.
4. Cahit Külebi için Cahit Erençan adı da yazılmalı.
5. Cemal Uçkaç için Cemalî mahlası işaret olunmalı.
6. Kanpak soyadı Kanpak olarak düzeltilmelidir.

Kitabın önemli noksanlığı, bir çok ada yer vermemesi ve özellikle âşıkları tam izleyememesidir.

Bütün bunlara karşın, kitap, kütüphaneciler kadar yazarlar için de ilginçtir.

1. Nalle Bınark - Saide Arslanbek, Tanzimattan bugüne Türk Yazı Hayatında Takma Adlar İndeksi, Türk Kütüphaneciler Derneği yayını, Ankara 1971, 34 sayfa, fiyatı 4 lira.

COŞKU

*su coşkun kan coşkun
en delikanlı çağında nisan
elinden tutarken usulca mayısın
bırakıverdi kendini yağmur yeşile*

*böcek türkü söyler ben dinlerim
ay yıkamış gökte gece var
bir yağmur ardından toprak kokar
artar bereketim*

*ağac çiçeğe duralamış
tam bir bahar nanay da naynay
gün saklanmış gökte gece var
çiçek acmış ağaca içերlerim*

Tayyibe KARAGÖZ

YÜZYILLARCA YAŞAMAK

Naci GİRGİNSOY

Gürültülü yollardan geçtim, ışıklı vitrinlerden, büyük kara yapılardan. Para, daha çok para amacına yönelen insanlar arasından geçtim. Paranın kirli gölgesiyle solmuştu o güzelim insan ilişkileri, gülümsemeler, karşılıklı sevgiler, saygılar, İçe, rideki gözaltıcı bürolara, parıltılı sekreter kızlara, sık telefonlara inat, büyük işhanlarının duvarları paranın gölgesiyle kararmıştı. Herşey, para, daha çok para içindi. Alanları dolduran "sizlere hizmet için..." sözcükleri de, İnsanlar sarılıp öpüştüğünde, nerdeyse para sesi duyulacaktı, çın çın, Dışarımızı donatmaktan içerimizin sesine kulak vermez olmuştu. Sevgiyi, duyguyu, acımayı içerimizde dondurmuş, kazıyıp atmış, yada susturmuştu.

İstanbul'da, Harbiye'de, bir küçük salonda söndü sokağın şamatası, insanoğlunun sessiz para çılgınlığı, Koca koca adamlar toplanmışlar, yediyüz yıl önce yaşamış, yalan dünyayı boşlayıp kendi köşesinde sessizce fikir, sanat, şiir kozasını sabırla örmüş, ona zaman içinde geçerli, yüzyıllar boyunca sürekliliği yaşamı kazandıracak sırna ermiş bir garip Yunus'u anlatıyorlar, Yüce kuruşlar, aydınlar Yunus'a yeni yeni sahip çıkıyor, onu yeni yeni anlayıp anlatıyorlar ama halk, kendi şairi Yunus'u yediyüzyıldır tanıyor, ondan kopmuyor, Semî, nerde Nezîhe Araz anlattı; Ana, dolu'da, Yunus Emre'nin diye gösterilen 10 mezardan birini arıyordum, Akşamı, temiz yüzlü bir ihtiyara sordum: "Bizim Yunus nerede yatar?" Apdest alıyordu, yüzüme baktı: "O, sizin Yunus değil; bizim Yunus" dedi ve beni Yunus Emre'nindir diye bellenen mezarlarından birine götürdü.

Fuat Köprülü'den, Burhan Toprak'tan, Abdülbaki Gölpınarlı'dan önce de Yunus Emre vardı, yaşıyordu. Halk, belle-

ğinde, geleneğinde yaşıyordu onu, toz kondurmuyordu. Halk, şairine sahip çıkmıştı. Yoksa, yediyüz yılı nasıl aşar da, günümüze, yarınlara ulaşır? Ölüm mü, var Yunus'ta: "Hiç bilmem ki sıra kimde, aramızda gezer ölüm, / Halkı bostan edin, miştir, dilediğin üzer ölüm." Hepimize sıra gelecek: 'Yeryüzünde gezer idim, oğradım milletler yatar; / Kimi ulu, kimi küçük, kuşağı pek berkler yatar / Kimi yiğit kimi koca, kimi vezir, kimi hoca, / Gündüzleri olmuş gece, onlar gibi çoklar yatar.' Öyleyse: "Gelin bir danışalım, kolay işi tutalım; / Sevelim-sevilelim, dünya kimseye kalmaz." Para o kadar önemli mi: "Yunus der ki: Hey sultanım, özge şahım vardır benim; / Ne dünya altın, gümüşü, ne bakır-u-tuncunda-yız." Sevmek gibi var mı: "Yunus Emre der hoca, gerekse var bin haccı, / Hepisinden iyice bir gönüle girmektir." Aşk imiş her ne var âlemde: "Dört kitabın mânâsın okudum, tahsil ettim; / Aşka gelince gördüm: Bir uzun hece imiş."

Anadolu'nun bir yolsal kesiminde 700 yıl önce yaşamış bir garip Yunus, bu Türkmen ulusu, nasıl da sımsıcak insan yüreğine doldurmuş, sığdırmış bunca sevgiyi, hiç ayırmış insan sevgisini? Katliğa, sıkıntıya, harplere, düşmanlıklara karşın insan: bütün insanları bir tutmuş, gönülden irak etmemiş. Yüreğindeki sevgi pinarıyla fu-kara Yunus, Anadolu'nun bir kesiminden bize, insanlığa seslenmiş; gerçek zenginliği anlatmış. Yüreğinden taşıp bize, dünya insanlığına ulaşan bu sevgi; Tanrı sevgisi, insan sevgisi, yaşama sevinci, Yunus'u yakından tanıdıkça eksilmiyor, daha çoğalıyor. Çok şeyi silip götüren, değiştiren yediyüz yılın üzerinde Yunus, bu coşkun sevgisiyle, yalın deyişleriyle dipdiri yaşıyor. Okur-yazar bile

olmayan halk da, aydınlar, bilimci de, Yunusu seviyor, sayıyor, söylüyor. Yunus, kapalı kitaplar içinde değil. Yunus, ya şamda; Yunus, halkın belleğinde; Yunus, Aydınlar dilinde; Yunus, günümüz şiirinde, günümüz sanatında, günümüz düşüncesinde. Yunus, yediyüz yıl ötesinden gerçek barışı, insan sevgisini, yaşama sevincini taptaze, pırıl pırıl söyleyip duruyor. Yunus, ölümü yenen yüzyıllarca yaşama sırrına eren ululardan biri.

Yunus'la dopdolu, Harbiye Tiyatrosundan çıktığımda dışarının tedirgin şamatası başıma vurdu. Taksim Galerisine kadar peşimsıra geldi, kapıda kaldı. Çepeçevre tablolar asılmıştı. Gagalarında zeytindalı, renkli kuşlar, resimlerden çıkıyor, öyle ışık içinde, salonu dolduran aydınlık yüzlü insanların gözlerine konuyordu. Esmer üzerine kara gözlüklü bir adam, ressam, tablolar üzerine bilgi veriyordu. Renkleri, biçimleri, uzun süre, içinde yoğunmuş, düzene koymuştu. Sonra, sanat ateşine tutarak kıvamına getirmiş, beze, çerçeveler içine aktarmıştı. Ressamca, şairce, insanca bakıyordu doğaya, insanlara, eşyaya. Yarattığı renkler, biçimler, bu tablolar, evlerin, salonların duvarlarını süslesin; adı, yapıtları yaşasın istiyordu. Azıcık ilgi gerekiyordu, minicik bir "satılmıştır" sözcüğü; nice çabaların, umutların, üzüntülerin ürünü tablonun ucuna iliştilen. Çekilenler unutulur, yapıtlar kalırdı, capcanlı, sağlam. İsterse on tablo alıp geniş salonlarında asabilecek şu zengin, bir süre sonra yok olacak, unutulacak, ressam, bu tabloların renklerinde, biçimlerinde, desenlerinde, güzelliğinde yaşayacak. Sokağın şamatasına, ilgisizliğine karşın ressam kendince bir savaş veriyor, güzeli yaratma uğruna, kalıcıyı bulma uğruna, yüreğini çıra gibi yakarak, yıllarını yitiriyordu. Savaşını yapayalnız, çoğu kez tek başına sürdürüyordu.

İstiklâl Caddesinin çağılıtlı kalabalığından arka sokaktaki

bir film yazıhanesinin huzurlu sessizliğine sığındığımızda, bir yakışıklı şair-aktör-rejisör, fosseptik çukurundan memba suyu çıkarabilme umuduyla iyiniyetli çabasını sürdürüyordu. Kültü, mü, vardı onda; aktörlük mü, vardı onda; yönetmenlik mi, vardı onda; senaryo yazarlığı mı, vardı onda; şairlik mi, vardı onda. Ne yazık, içtenlik de, iyiniyet de vardı onda. Öyle olunca, işi yoktu. İnanmadığına, yararlı olmaya, güzel olmaya, gerçek olmaya "evet" diyemiyordu. Film, sine, ma sanatına; bu topluma katkıda bulunsun, birşeyler versin istiyordu. Film yapıcısı önce para kazanacaktı, işletmeci önce para yazanacaktı, salon sahibi önce para kazanacaktı. Sanat falan olmasa da olurdu. Şunca yıl olmamıştı. Ama zengin prodüktörler vardı, zengin yıldızlar vardı, zengin işletmeciler, sinema sahipleri vardı. Yıl da yapılan 250 filmin alıcısı, seyircisi de vardı. Sanat da olmayıversindi. Peki, iyiniyetli şair-aktör-rejisör ne mi yapardı? Umutla beklesindi. Fosseptik çukurundan memba suyu çıkarabilme, artezyen açabilme umudunu, çabasını sürdürsündü. Sinema tarihi, sanat tarihi ondan övücü birkaç kelimeyle söz edecekti. Şair-aktör-rejisör bunu bilmez miydi, bildirdi. O, kolay parayı değil; güç sanatı seçmişti. Kendince namuslu bir savaş veriyordu. Ötelerde, çok ötelerde bir yeşil ışık, bir umut, yapıtlarında yaşayacağını, yüzyıllara karşı çıkacağını fısıldıyordu. Kolay para, günlük başarı, ko dursun bir yanda.

Yunus, Tanrıya şöyle yakarıyordu: "Aşkın aldı benden beni/Bana seni gerek, seni. / Cen-net dedikleri / Birkaç köşkle birkaç hüri / Dileylene ver sen anı / Bana seni gerek, seni. / Sofilerce sohbet gerek / Ahilere ah, ret gerek / Mecnunlara Leylâ gerek / Bana seni gerek, seni." Koca Yunus'a, gönül başladıkları sanatları uğruna bunca çilelere katlanırla gönül dolu-su selâm.

Anadolu Kadını

Ey saçları karanfil kokulu kadın
Unut, şarkıların dediklerini.
Yıllar aldı götürdü, yılları... saklayamadın
Allahın hesapsız verdiklerini.

Bahar artık uzaklarda ve yorgun
Bir fırtına esmede yer yer...
Caldı, bütün güzelliğini bu yolculuğun
Hırsız gibi günler...

Kaskaç avuçlarda ezildi bahtın
Feryadını duyup gülümsediler

İstedığın gibi yaşayamadın
"ayıp" dediler "günah" dediler...
Yasaklardan kafes ördüler sana,
demirden sert, tuğtan kalın

Mavilikler özlemine içerlediler
Esir pazarlarında artsın diye fiyatın
Kalbini doğar doğmaz hançerlediler...

Bir kez olsun öpülmedi dudacağın
Koklanmadı saçların, yüzün, yanağın
Bir defacık sevmedin, ölümden beter
Kırlenir korkusuyla beyaz duvağın.
Kötüye çıkar diye adın
Yamından geçenker birer birer,
Başını kaldırıp da bckmadın
Yelkenleri aşktan sedef gemiler...

Safağında gülü açan geceleri
Bir çibana sandın, sıktın kanattın.
Sonunda sibiriden köpük benzeri,
İşte bak, senin de yıkıldı tahtın
Söndü yavaş yavaş
Söndü bir mum gibi
Aynalardaki saltanatın!

Şimdi saçlarında ak, demet demet
Şerefler içinde dertli bir ahın,
Mağrur birkaç kemik ve kırışmış deri ve
biraz da et

Ruh değil tasadığın!
Bir taş ki yosunlaşmış, bir taş ki kayadan sert.
Eski bir mezar gibi yıkık ve darmadağın-

Dr. Sedat PINAR

ŞİİRİ TANIMAK

Celâl ÇUMRALI

Şiiri tanımak sanıldığı kadar kolay mıdır? Tanımak kavramı; şiire bakmasını bilmekten tutun da, sevmek ve bütün estetik - toplumsal ilkelerin tümünü kapsar. Böylece iki temel öge belirmiş oluyor: Biri, eleştiricinin kendi kişiliğine özgü anlayışları; ikincisi de yapıt ve ozandan ayrı dış etkenler. Gerçekten de tanımak, şiiri tanımak isteyen kişinin yapısına bağlı iç eylem olarak boyvermekle birlikte hemen arkasından dış-eylem'ler varlığını açığa vurmaktadır. Eleştiriyi öznel ve nesnel bir temele eşit oranda oturtmak zorunluluğunu kabullendikten sonra şiiri tanımak güçlüğü azalmış olacaktır.

Başta G Ü N E Y olmak üzere, re öbür dergi ve gazetelerin sanat yapıtlarında şiirlerini okuduğumuz ozan Yaprak Çatıktaş'la Mersin Güzel Sanatlar Galerisi'nde bir süre önce karşılaşmış, yeni çalışmalarımız var mı? diye sormuştum. Yanıtlanmasına üzülmedim: "İki şiirim var ama çok küçük oldukları için dergilere göndermekten sakınıyorum." Okumasını diledim: "Çok küçük... çok küçük" diye direndi, sonra oracıkta bir kâğıt parçasına karaladığı şiirlerini bir suç işliyoruzmuşçasına utanarak uzattı elim. Okudum. Bir kaç kez okudum. Ozanımızın "küçük" dediği şiirlerini yukarıda özetlediğim görüşün ışığında inceledim. Ve bu şiirleri küçük bulmadım.

Niçin bulmadım? Önce ozanımızın, küçük diye tanımlamasını dize azlığına yasladığını, şiirin içeriği ya da değeri ile bir ilişkisi olmadığını anladım. Şiirinin, dört beş dizecik olduğu için küçümsemesini, dergileri de "yayınlanmazlar" diye suçlamasını hoş karşılamadım. Açık konuşacağım: Ozanın, şiirini tanıyamamış ya da tanımlamaktan gelmiş olması olumsuz bir durumdur.

Bir ozan yarattığı şiirini tanıyamaz mı? Ozanın şiirini gerçekten tanımak için bir ozan olarak değil de bir eleştirici gibi davranma yeteneğini taşıması gerekir. Oysa her ozandan, ayrıca bir eleştirici kişiliğinin verilerini beklemek yersizdir.

Ozanın, küçük diye küçümsemediği şiirlerinden biri ANADOLU DÜŞLERİ, öbürü de EVRENCE'dir.

ANADOLU DÜŞLERİ

Sokak yandı
Evler karanlık
Çocuk aç

Güpgüneş tarlalar
Anadolu karanlık
Ana aç

Ne var bu şiirde? Estetik değer ile Toplumsal özün başarılı bir karması, birliği, Bütün'üdür şiir her şeyden önce. Ve bu her şeyden önce, bir şiirin ulaşmak istediği en olumlu sonuç değil midir? Ozan bu denge sağlamlığının üstesinden nasıl gelebilmiştir? Çıplak gözle görünüyor ustalığı: Sokak aydınlığı ile tarlaların ışması, evlerin karanlığı ile Anadolu'nun karanlığı ve önce Çocuğun sonra Ananın açlığı topraksal ve insansal gerçeklere uygun bir uyum içindedir.

Şiirin ilk dizesi bütün çarpıcılığı yüklenmiş benzer :

Sokak yandı

diyor ozan, yanmak eyleminin yorumunu yapmıyor. Sokakta fenerler mi, elektrik lambaları mı yandı, Güneş mi doğdu, ya da bir umut mudur ortalığı ısıtan? Belli değil. Belli olan bir şey varsa sokakların değil sokakların yanmış olması. Belki de yangın çıkmıştır. Bilmiyoruz. Zaman kesimi de verilmemiştir. Bu yangının akşamla, geceyle iltisali yok gibi. Ama evlerin karanlığı ve onun ardından çocuğun aç oluşu, sokanın aydınlığının henüz evlere geçmediğini gösteriyor, geçmiş olsaydı çocuk aç kalmazdı değil mi? Kesin olarak beliren çizgi şu : Sokak ile evlerin ayrılığını ortaya koymak. Sokaktaki aydınlık bir direnmenin, bir yürüyüşün, bir aydın düşüncenin varlığını da simgeliyebilir. Evleri etkileyememiş bir uzak aydınlık olabilir, onun içindir ki evler karanlıkta ve çocuk aç kalmıştır.

Evler çoğul olduğu halde, sokak gibi, çocuk da tekil olarak çizilmiş. Sokakın ve çocuğun tekil, evlerin çoğul oluşu şiiri daha bir güçlendirmiş, duyudan düşünce'ye geçişimizi sağlamıştır. Ozan, "Sokak yandı / ev karanlık / çocuk aç" deseydi, şiiri çok şey yitirmiş olacak, bir evin ekonomik durumuna değinilerek düzyazı'ya dönüşebile-

cekti. Şiirde çocukların yerini çocuk'un alması da önemli: Şiir Somut bir alandan soyut bir alana itilerek çağrışım gücü kazanmıştır.

Şiirin ikinci bölümünde yanmak eylemi Güneş'e bağlanmış, tarlaları aydınlığa boğan güneştir burada, ama ozan güneş de demiyor; güpgüneş kavramı ile tarlaları aydınlatıyor. Bir çelişme var gibi geliyor: Tarlalar güpgüneş olduğu halde ANADOLU niçin karanlıktır? İçinde tarlalar da bulunan Anadolu karanlık kalabilirdi! İşte şiir, bu ayrıcalık gibi görünen imgeler / simgeler çatışmasından bir toplumsal gerçeği açıklıyor: Doğa tarlalara ne verebilecekse tümünü vermiş, güpgüneş'le yalnız Güneş'in değil, rüzgârlarıyla, yağmurlarıyla, bütün olanaklarıyla doğanın bol bol başışı içindedir tarlalar, gel gör ki neyin hismine uğramış, kahrolası hangi nedenler yüzünden umulan verim sağlanamamış da ANADOLU karanlıkta kalmış? Ve Anadolu'dan insana geçecek, insanın temel canlı ögesi olan A N A'ya gelip dayanmış şiir?

Ozan yaptığı işi biliyor: Ozanın amacı önce şiir yaratmaktır, onun içindir ki düzyazının sınırında durmuş, nedenlerin üzerine eğilmemiş, tutumsal / tarihsel / Toplumsal / bireysel neden - Sonuç tartışmalarını okuyucunun düşünsel ve duygusal yeteneğine bırakmış, estetik alanla gerçeği / toplumsal öz alanını öznel ve nesnel çevre içinde başarıyla oturtabilmiştir.

Gelelim EVRENCE'ye

ve ben sana geldim
Evren tutsaklığı
Su özgürlüğü avuçlarımda
.....
ve sen bana geldin

İlk bakışta gizemci - mistik - felsefe kaynağından beslenmiş bir şiir karşısında olduğumuzu sanıyoruz. Oysa gizemcilikle ilişkisi olmayan bir sevi şiiridir. Ozan sevi şiirinin nice zor yaratılabileceğini sezdiği içindir ki, Doğa'dan esinlenerek, şiirinin temel kişileri olan SEN / BEN ikilemesine sedlenebilmiştir. En geniş anlamıyla Evren ve en gerçek anlamıyla Su alınarak bir sevi şiiri yaratılabildiği içindir ki, bu şiirin kuruluşu ve dokusu sağlam mıdır?

Birinci dizede apaçık bir Devinim var: Gelmek eylemi ile anlatılan bir devinim. Sevgilisinin yanına geldiğini düpedüz söylüyor, ama "ben sana geldim demiyor; "ve ben sana geldim" diyor, buradaki "ve" bize iki sevgili arasında daha önce gelip geçmiş, ya da oluşmakta olan bir serüveni, anılar topl-

EL OĞLUNA

İnsan olmayı bilmişsin
evvelâ.
Sonra şair
sonra ressam.
El Oğlu değil
kalbine girmişsin
insanların.
İnsanlığınca.

Hamdi KESTELLİ

mını da duyuruyor. Kutsal kitapların Ve'li diline bir özenti sezilmiyor. Şiir, düzyazıdan ayrılarak, ama düzyazı mantığını andıran bir düşünce - konuşma - düzeni içinde veriliyor. Niçin / Nasıl geldiğini bu mantıksal düzene uygun biçimde yanıtıyor:

Evren tutsaklığı / su özgür.

lüğü avuçlarımda

Gelen sevgili, kendisini Evren içinde tutsak olduğuna inanıyor, ama bu tutsaklık evren tutsaklığı'dur, evrenin içinde başka bir Nen'le tutsak değildir. Tutsaklığı evrence bir tutsaklıktır. Söylediği açıktır: Ben bir evren tutsağı olmama karşın sana gelebildim, diyor. Öyle bir geliş ki, avuçlarında su özgürlüğü vardır. Su özgürlüğünü avuçlarına sığdırabilecek kadar kendisini güçlü buluyor. Umutsuzlukla tutsaklık, umutlanış - su özgürlüğü, bir arada ve bir an'da en içli, en sıcak bir yanıtaşıya kavuşturulmuş oluyor.

Şiir bu üç dize ile bitmiyor: Başlıyor, ve sen bana geldin... seziyoruz ki bir kavuşmadan sonra ayrılıklar olmuş ve bir kavuşma daha... Ama bu kez gelen Ben değil, Sen... Böylece şiire öykü ögesi ustaca yerleştirilebilmiştir. Doğrusunu ister, seniz her sevi şiiri bir öykü değil midir? Özlemler, kavuşmalar, ayrılımlar öyküsüdür sevi şiirleri. Ne var ki ozan şiirinin sınırını keskince çizebilmiş, şiirini Manzum Hikâye çukuruna düşmekten kurtarabilmiştir, ve sen bana geldin diyerek susacağı yeri bilmiştir.

TUTSAK

— Bir ahp başını ... —

Oysa bırakıp beni
Dağ gitmiş,
Bulut gitmiş,
Ellerim, ayaklarım gitmiş

Ayna da,
Unutmuş aynahgım.

Günşin ASRAL

Başbaşa

LEYLÂ TANER ile...

Doğumu İstanbul'da, 1950'de Amerikan Kız Koleji'ni bitirdi, İstanbul Üniversitesi'nde Sanat Tarihi okudu, 1954-57 yıllarında Münih ve Viyana'da "müzikoloji" ve "tiyatro bilimi" üstüne çalışmaları var. Bu dönemde ayrıca, Münih'te, Oslo'da, Viyana'da Hinter-Hofer'le özel olarak piyano öğrenimini sürdürdü. Tanınmış sanatçımız Haldun Taner'le evlenişi 1955'de. 1957-64 yıllarında "armoni" çalışmalarını geliştirdiği Ferdi Statzer ve Cenân Akın ile. İst. Radyosu'nda 20 kadar piyano "emisyon" u yaptı. 1964'de ünlü violenist Bodure Skodax'ın Hamburg'da yönettiği piyano ustalık kurslarına katıldı. Macaristan ve Rotterdam'da da müzik incelemeleri var bir süre. 1968'de Heidelberg Yüksek Müzik Okulu'nun öğretmenlik sınavını üstün başarıyla verdi. Yine aynı kentte, Bülent Tarcan'ın yapıtlarını kapsayan birçok konseri var. Şimdileri, Amerikan Koleji'nde müzik öğretmenliği yapıyor. Ve bekâr.

★

— Sizi sanatsal tutkuya iten nedenler?

— Ailemizde hiç sanatçı yok, Rus asıllı bir yengem vardı, iyi piyano çalardı. Babam da "Kızım da böyle piyano çalabilsin" gibisinc bir özentile beni bu uğraşa itti diyebilirim.. Oysa çok baskılı bir gençlik dönemi yaşadım. İçeride kapanık, ama, sanata alabildiğine eğilimli.. Koleji bitirdiğimde müziği gerçekten benimser oldum; bu tutkumda sanat tarihi öğrenimimin etkisi var elbet.

— Çocukluğunuz nasıl geçti?

— İstanbul'da. Çağaloğlu'nda ilk ve ortaokulu bitirdim. Bir dadım vardı, Alman. Babam jeoloji Prof. Hâmit Nâfiz Pınar, annem Meliha hanım. Klâsik düzende bir aile çevresinde, eğitiminde geçti işte çocukluğum..

— Bugünkü ününüzü sağlıyan sanatsal olayları anımsıyabiliyor musunuz?

— Kişisel sanat tutumumun dışında top-

luca çalışmak deneyleri.. 1968'de ilgi uyandıran bir "band": KNORR, 22/1/1971'deki "resital"; Beethoven, Scriabin, Bülent Tarcan. Ve ABC okulundaki öğretmenliğimin olumlu sonuçları..

— Haldun Taner'den kopuşunuzun nedenleri?

— Kendimceliği özleyişim, 1968'de.

— Özellikle sevdiğiniz müzisyenler?

— Brahms, Schumann, Prokofieff, Scriabin, Chopin.

— Yorumcu olarak bir müziğin "yaratıcı" ya katkısı, toplumsal yarar yönlerinden nasıl olabilir?

— Her kişinin dünya görüşü, zekâsı, duyarlılığı ister istemez onun çağdaş, insancıl sanatsal bildirisine uymak zorundadır elbette.. Bu eylemsel güç, topluma kestirmeden yansımaya da, dolaylı yollardan etkinleşir.

Mutsuzluk Çıplağı

*Aşkın sinsi dudaklarında sesim uykusuzluğu giyiniyordu
Çağrışın gölge olayları ötelere berilerde
Göçkün bir ev gibiydim beni onarıyordun
Seni bir cilet gibi hic affetmez yerlerime kaçırıyordum
Seni aramak seni bulmak olmayordu çoğu kez
Ben Cumartesi yıkımını kendime saklıyordum.*

*Çöküntüler içindeyken gereği yok süslenmelerin
Napolitan şarkılar umutlarını kirletiyordu
Bir yüzde bin göz buğulanırken
Benim içindeki gözler sulanıyordu
Sevmek aydınlığı çıkarılabildi gizleniyordum.*

*Rodin'in düşünün adamı bendim mutsuzluk çıplağı
Denizler yatağuma gelmiyordu kahrımı yargulayan
Sulara yapıştırmıştım gölgeni yutkunuyordum
Bir dedikoduydu sakalının öfkesinde
Bu pis vurgulamaları şurandan atamıyordum.*

M. Sami AŞAR

— Kendi alanınızda yeni amaçlarınız var mı?

— Öğretici, yetiştirici olabilmek, Ekin-sel görevimin bu olduğu kanısındayım.

— Sanat dışı tutkularınız?

— Doğa. Özellikle deniz. Dengeli dostluklar kurmak. Ev içi süslemesi. Şakacılığa bayılırım.. Ve de tüm eğlenceler..

— Yitikliğine hâlâ hayıflandıklarınız?

— Çok ya, birini söyleyeyim mi? Yoo, caydım!

— Şimdiye değin uzaktan - yakından tanıdığımız ve değerine, varlığının önemine inandığımız kişiler?

— Leylâ Gencer, Ayşegül Sarıca, İdil Biret, Nur Yalman, Haldun Taner, Tarık Minkâri, W. Kempf, Scoda, Mm. Vosko, Kemal Tahir, Özdemir Asaf, Füreya, Balaban..

— Pekî, ya en sevmedikleriniz?

— Tüm baskılar, özgürsüzlük, pırasa-sardunya, mankafalar, beğenilsizlik..

— Dedikodu, gevezelik?

— İkisine de bayılırım.

— Piyanonuz olmasaydı ne yapardınız?

— Piyanosu olan müzik gönüllülerine yardımcı olabilmeye çalışırdım.

— Ya öbür sanat dallarında bizden ve dışardan sevdiğiniz sanatçılar?

— Yıldız Moran, Cemal Süreya, Nâzım Hikmet, Dostoyevski, Çehov, Braque, Chagall, Glotto, Yılmaz Kenter, Genco Erkal, Valéry, Rilke, Yunus Emre, Ionesco, Oscar Wilde..

— Özlemlerinizi?

— Çubuklu'da bir konak. Viyanada geçecek günler. Upuzun sarı saç. Killimancora dağları. Bir müzik okulu yönetmenliği. Telefon. Falçılık.

— E, siyasil inançlarınız?

— Örgür, ılımlı, eşit çalışarak dalavesiz bir toplum düzeni..

— Bir de sanı rica etsek?

— Son konserimde çok heyecanlıydım; Beethoven'ın Opus 109'un başlangıcını unuttuverdim birden.. Yakınlarımdan biri nota'ları çarçabuk yetiştiriverdi de..

CLINTON GODSON

Leyla ERBİL

— Akşama doğruydum, artık hepsi soyunmuş olurlardı, çı-
rılçplak dizilmiş olurlardı sıra-
ların üzerine çocuklar gibi... İç-
lerinin yanmasındandı, Bunak-
lık.. Görevimdi benim...
— Bunama mı?
— Bunaklar pavyonu... Dok-
tora tezimi yapıyorum burada.
Genç mi genç, yakışıklı, otuzum,
da var yoktum...

— Clinton Godson'du adı...
Testi gibi birbirlerine yasla-
mırlardı..

— Nereliydi?
— Pencilivanyalı.
— Pensilivanya! Ha ha ha!
— Anası Berta Bushman,
babası Thomson Godson
— Amma da adlar! Ha ha ha!
— Ha ha ha ha!
— Hiç kâğıt çıkmadı üzerin-
den, hiç kâğıdı yoktu
— Kâğıtsız bir adam, Ha ha
ha!
— Hah hah hah hah!

— Çalılıkta tek başına otu-
rurken bulmuş polisler onu.
— Çalı mı?
— Tarla... Ormanda?
— Tarlada, tarlada kendi
kendine oturan kâğıtsız bir
adam ha ha ha!
— Hah hah hah hah!

— Gözünün beyazına dokun-
dum, ölmüş. Kimsesi çıkmadı...
Gözünün beyazına dokundum
refleks yok... Bir görevdi bu...
— Ölmek mi?
— Gözünün beyazına dokun-
mak ... Bütün görevlerimi yap-
mışumdur ben...

— Görev ha? Ha ha ha haha
ha!
— Kaptan yüzün yaşında öl-
dü... Hepsini öldüler burada...
— Kaptan mı?
— Kaptandı, dimdik oturur-
du sıranın üzerinde, armalı
kasketini, hiç çıkarmazdı ba-
şından.. Can çekişirken iki e-
liyle sıkı sıkı yapıştı kaskete
ve boğazına kadar çekti... Kas-
keti çıkardım başından, gözü-
nün akına dokundum, refleks
yok.

— Ona karşı da görevini
yaptın ha ha ha ha ha!
— Hah hah hah haahaahaaa!
— Seninle amma da çok gü-

lüyoruz değil mi? Hah hah hah
hah hah!

— Haddinden çok hah hah
hah hah haanaa!

— Evlenseymişik gülerak ge-
çen bir hayat olacakmış Hah
hah hah ha!

— Gülerak geçenecekmişiz
hahahahahaha!

— Nereden bulmuşuz onları
Ha ha ha ha!

— Nereden bulmuşuz ha ha
ha ha!

— Birbirimizin asıl karısı
kocası bizlermişik ha ha ha ha!

— Asıl bizlermişik ha ha ha
haha!

— Godson'un bir mektubu
geldi.

— Nereden geldi?

— Pansiyoncu kadından.

— Pansiyoncu kadın mı?

— Bunamadan önce bir pan-
siyonda kalmış, oraya bir
mektup gelmiş...

— Bir mektup ha?

— Baya bir zarf mı?

— Baya, üzerine "Sayın bay
Clinton Godson" yazılmış bir
zarf.

— Sayın bay ha? Ha ha ha
ha ha hahaha! Kim yazmış o-
labilir kendisi mi?

— Yoo, ablası, bir ablası
varmış meğerse Clinton'un! Ha
ha ha haha.Şimdi bile şaşarım
hahhah hahhah hah!

— Bunamadan önce mi var-
mış?

— Nasıl?

— abla?

— Bunadıktan sonra da, Ha
ha ha ha!

— Ha ha ha ha ha ha!

— Benim annem var!

— Benim de var. Babam!

— Ölmeden bir hafta öncey-
di, dili çözüldü...

— Annenin mi?

— Clinton'un.

— Ne anlattı?

— Kadınları.

— Yakışıklı mıydı?

— Kim? Clinton yakışıklı?

Çelimsiz, kıscak, kırmızı sakal,
lı, dişlek, çilli, kulakları taaa
ağzının hizasında başlar boy-
nunun iki yanından aşağıya
sallanırdı...

— Nesini anlatıyor kadınla-
rın?

— Nasıl yaptığım.

— He ha ha ha ha!

— Hah hah hah hah ha!

— Ha ha ha ha ha ha ha ha
ha hahaha!

— Ha ha haha ha ha haaa!
dediydi ki "Ben çok yavaş, ama
çok çok yavaş ama çok çok çok

çok yavaşım, bu kadınların
çok hoşuna gider, bu bir görev-
dir." dedi.

— Yavaş yapmak mı görev?

— Bunu çevresine bizlere öğ-
retmeyi görev sayardı, erkek-
lere... "Dünyaya boşuna gelme-
dim ben, bu sırrı bulmaya gön-
derilmişim." dedi...

— Ha ha ha ha ha!

— Pansiyoncu kadın hatırla-
dı Clintonu. Bir yıla yakın
kalmış onun evinde. Bir yerler-
de işçi olarak çalışmış. Sık sık
iş değiştirmiş. Sık sık odası-
na kapandı iki üç gün çıkmaz-
mış. İçki içtiğini görmemiş ka-
dın hiç. Bira içtiğini bile...

— Bira bile tatmadan ölmüş
ha ha ha ha!

— Kadın getirdiği olmamış
pansiyona, oğlan getirdiği ol-
mamış, arkadaşları da yokmuş
hiç, kapanırmış öyle...

— Yaşamıyor gibi...

— Yaşamıyor gibi... Ama
gözleri bir kez kızarmış. "Ağ-
lamıştı herhalde" dediymiş pan-
siyoncu kadın.

— Clinton ağlasın?

— Ağlamış.

— Neden ağlasın?

— "Neden ağlamış?" dedim-
di pansiyoncu kadına, "Bil-
mem" dedi. "Ağlaması için de
hiç bir sebep yoktu."

— Yokmuş?

— Yokmuş.

— Ha ha ha ha ha ha!

— Hah hah hah hah haaaa!

— Güneş iniyor.

— İnüyor.

— Böyle çırlıçplak üşüye-
ceksin.

— Sen de üşüyeceksin

— Gel yaslan bana

— Sende yaslan. gel.

— Ne yazmış kardeşine?

— Kim?

— Ablası?

— Yazmış ki: "Clinton, kar-
deşim, annem babam öteki dün-
yaya göçtüler, ben yapayalnız
kaldım, senden başka kimsem
yok, buraya gel, sana bakabili-
lim, belki buralarda sana da
bir iş bulunur çahşırın geçinir
gideriz ne olur gel..."

— Gitseymiş ya bu da?

— Mektup pansiyona geldi-
ğinde bunamışmış Clinton, tar-
laya gelip oturmuşmuş, polis-
ler onu orada bulmuşlar bura-
ya getirmişlermiş, belki de dar-
gınma ablasıyla...

— Gel sokul bana titriyor-
sun, akşama doğru birbirlerine
yaslanmış olurlardı, birazdan
hemşire gelir hepsini toplar, ka-
dınları erkeklerden ayrı koğuş-
larına sokardı, ayrılmak iste-
mezlerdi, içeri girmek istemez-
lerdi, titrerlerdi, hep birden
ağlamaya başlardı.

Sarplar

Fahir Onger'e

**Gözbebeklerinin oturup terini sildiğim
Erken göçer sarp kayaları gökçeyazınım.
diley çeşmesinde bir kaç gün bekle fahir
çağrışım kulelerinde bir kaç gün bekle
belki biri daha gelir.**

**Dalgın uçaklar salıyorum göçebe düşlerimden
biri gider biri gelir.
sil ağızlığımın çift yanını
kuş uçmaz kervan geçmez saatleri arala
yılan göbeğini sürümez saatleri arala
uzun bir merhaba sarkıt ağır türkülerden
toprakyatağa düşmüşlere bizden bir bir.**

**Açar kuşağımı umut balıkları tutsak mavide
içimize bir dağ gibi yokluğun kümelenir.**

Erken göçer sarpkayaları gökçeyazınım.

H. Zekâi YIGİTLER

Eloğunun çizgiyle Fikret Ürgüp.

BAŞA GELECEK..

Fikret ÜRGÜP

Veryüzünde öyle şeyler olur ki, önüne geçilmez. Başa gelen çekilecektir. Öyle olmuştu. Gözüyle görmiyeni inandırması zordu. Çünkü, insanların çoğu, ancak gözleriyle gördüklerine inanırlar. Oysaki, çoğu, gördüklerini sanarken hiçbirşey görmüyorlardır. Bu ne bir eksiklik, hastalık, ne de bir suç değildir. Yaşamak zor bir meslek'tir. Yaşayanlar, yaşantılarının Bunalım içinde, kendi içlerine kapanmış, onun acısını çekiyorlardır. Gördüklerini sanıp, ona inananların çoğu. Olanı olduğu gibi anlatmak da güç ister. Öyle olmuştu o gün. Aydınlık bir bayram günü. Süslenip püslenmiş kadınlarla çocuklar. Ve erkekler karşı kıyıya bir an önce geçmek için birbirleriyle yarışıyorlar, şehir hatları vapuruna giriyorlardı. İtişip kakışarak. Birbirlerine ters bakıp hırslanarak. İlle de içeri girmeye can atıyorlardı. Birkaç dakika içinde vapur tamamen dolmuş, bir ayak sığacak yer kalmamıştı. Bakınca öyle olduğu gözüküyordu. Yine de, bir yolunu bulup girenler vardı. Vapurların giriş yerlerinde, yazın ve kışın kaç yolcu alabileceği yazılıdır. Ama, bunu denetleyen görevli kimse yoktur. Öyle biri olsa bile, böyle bayram günlerinde içeriye saldıranları saymak zor iş. Ancak elektronik beyin'le başarılabilir. Her ne ise! Bir düdük öttü iskelede. Kaptan, başını uzatıp sağa sola bakındı; sonra, önündeki direksiyonu bir kez sağa, bir kez de sola döndürdü. Vapur ödüğünde beyaz bir duman tüttürerek öttü. Uskurlar işledi, sular köpürdü. Vapur önce geriye kıvıldı. Sonra öne doğru yönelmesiyle birlikte, ilkten yavaş yavaş, sonra yolcu salonları hizasına gelince, birdenbire sulara gömülüyordu. Yolcu salonlarının açık pencerelerinden içeriye dalan suların ağırlığı batışı da hızlandırmıştı. Öylesine ki, göz kapaymaya değin. Görenler, gözlerini kırptırarak, acaba düşün mü gördüklerini sordukları sürece içinde, vapur suların içinde yitip gitmiş; ancak bacası üstte kalmış ve hâlâ duman çıkararak. Kazanı su basmamış olacaktı. Uskurlar işliyordu. Vapur öne doğru ikinci kez kıvıldı. Birkaç metre gitti. Bir çatırdı duyuldu. Sonra bir sürünme.. Uskurlar suları köpürtürerek, vapurun kıçını yukarı itiyordu. Kazanı su basmış olacak. Uskurlar apansız duruverince, vapurun kıçı daha da yükselmışken, burnu derinlere gömülüyordu. Bütün bunlar çok kısa bir sürede olup bitmişti. Gerçek mi değil mi diye düşünmeye vakit bırakılmıyacak kadar. Kıç da gömülünce, vapurun tümü suyüzüne vurdu. Yolcu salonlarındaki sular pencerelerden fıskırıyordu. Vapur, iki sıçramayla, karaya oturmuştu. Çançekişenlerin son debelenişleri gibi.. Bereket ki, iskelenin beri yanı sağlıktı. Ve denizin orasında kaygan bir kaya vardı. Kızak gibi. Can kaybı olmamıştı. Kısa sürmüştü olay.

Bir tabutta gidiyorum.. Orman loşluğu kapkara
Zehirle bilinçlenmiş ölüm, bir öyle güzel ve akıllı
Bulanık gökleri ki, Esir gölünde Baudelaire akşamları,
Yemyeşli gülüşlerdi gelen yağlı kurşunlara..

Bir tabutta gidiyorum.. Orman loşluğu kapkara.

Ben miyim? Uzak sevilerin yitik kıyılarında tutsak,
Ah çılgın şehveti kanlı bir oyunla biten zamanın
Bir taştı mücevher gözlü.. atılmış dünyaların
Eski kara adamların, mosmor.. asılmış, sapsıcak

Ben miyim? Uzak sevilerin yitik kıyılarında tutsak.

Bir tabutta gidiyorum.. Kızıl dilim sarkmış ve zenci
Ölüm ayrı, döllandim tüm otların öz suyunda...
Öylesine yaşıyorum, karmaların inanılmaz garip sarhoşluğunda
Benim bu.. sonrası çağlar, cin gülüşlü, kurşun çiçekli

Bir tabutta gidiyorum.. Kızıl dilim sarkmış ve zenci.

Mehmet A. TUNCAY

BİZ YOLCU DEĞİLİZ

yanlış bir yaşamaktır ilişmiş gözbebekler..ne
benim kardeşlerimin göçebe kuşlar gibi
kiminin yüreğinde derin maden ocaklarının usuzluğu
bilmem hangi okyanus adasında eskir kimisi
hangi dilden bağıracağını şaşırır yalnızlığı

bozbulanık aksa da erzincan'da fırın'ın kolu
kıyılarında gülbüz çocuklar gibi olgun domatesler
yaşamayı öldüren bir tutkuya özlersin
çıplak bir göğüs gibi uzanır anadolu
istersen en helâlden sütü kırk bin yavruyu besler

Izmir körfezi'dir sürüklediğin düşlerinde bak o kent marsilya değil
bir liman meyhanesinde duyduğun darbuka ezgisidir ud ve ney
gözlerini kapasan akşam olacak gibi
ve çatalkaya'da başlayacak ışıklar cümbüşü hey
gemi işlediklerinde açılırken martılar zambak gibi

ve birden özlersin en içten sıcaklığını o uysal istanbul'un
belki beşiktaş'tasın altı kırk beş üsküdar yolcusu
bir yoğun mahmurlukta gerinen yürekleriyle içi kızları
kristal saçaklarında bir ürkeklik akşama bir de lodos korkusu
dudaklarıyla gülerler gözleri ağustos yıldızları

ama biliriz yine de ağıtlarımızdaki bin yıllık ezinci
aytanımızın buğusu gökse de yüreğimize bulgurumuzun sıcak
yedi renkli balıklarımızla üsüek de krater göllerinde
çağırıyor bizi ak eldivenli yumruklar gibi
yenilmedik diyor ağır dağı ılgaz ve toroslar yenilmeyeceğiz
adımıza en kalın çizgiyi çeksinler artık kız yolu değiliz

Ayda YALKUT

Filim⁷¹

SINEMATEK'İN
AYLIK YAYIN ORGANI

Filimler ve Özellikleri
konusunda başvuracağınız
tek kaynak

Siraselviiler No : 65 Taksim/İst.

Martılar

Özkan TÜMER

Bu öyküğü; şanlı, Afrika-Hindistan seferinde kaptanımız olan ve 21 Eylül 1971'de Karadeniz'de batan Bülent Kaptanoğlu gemisinin suvarisi Celâl Martı kaptanın ve denizci kardeşlerinin aziz ruhlarına armağan ediyorum...

Okyanusta çıt yok... Yün başlık kaşların üstünde. Gözler: Sürmene bıçağı, çift oluklu, iğne uçlu. Ortasında kartal gagası, gururlu. Denizler göğüslemiş bir gemi pruvası, demirden... Bu burnu.

Davlumbazda, eller dümende. Sıkı sıkı. Gece, Gökyüzü. Okyanus çok kullanılmış tencere isi karası. Direklerde silyon fenerleri, ölgün. Aşağılarda dev bir kalp atıyor. Bir geminin makina dairesi, onun kalbinden başka nedir ki?

İğne uçlar, pusulada. Yeşil fosforlu rakkamlarda ve ilerde. Sürmenenin iğne uçları, tencere isinde acıtmadan gidiyor.

Eller, dümen çarkını iki derece sancağa alıyor. Kibrit alevi küçücük. Yanıp sönüyor, kır bıyıklar aydınlık. Bu üçüncü kaptan, Serdümenle birlikte gece vardiyasında.

Özgürlük yağmur olmuş, dö. külüyor her yandan gürül gürül. Gemide işler ağır, sorumluluk büyük.

Gemi okul, Okul gemi. Deniz, gemi, okul, Yorgunluk tath. Tabak büyük, geniş. Gemici yemeği tuzlu, biberli, acı. Acıların tathısı, Soğan iri kırmızı. Yumruk altında tuz buz. Demir almadan özgürlük gürül gürül. Deniz ve gökyüzü omuz omuza. Fırınalar, boralar. Gemi ve insan omuz omuza. Korkmak? Vakit mi var? İnsan ile doğanın bitmeyen savaşı.

Ve yendiğini sanan doğa. Geminin o çıldırtan sezgisizliğe, o derinliğe insanla atılması. İn-

SEVDİ MİYDİ?

Sorutkan yediği paparalarla Yunaktan çıkmışçasına ıslak Şimdiecek tartısı kırkbeş Öteyün kırk mıydı ne? Çerez gibi yendi yenmesine Zarvaladı yır diye İğne ipliğe döndü Şıppadak sevdiği oğlan Sahi sevdi miydi?

Ayten UYAN

sanın, can yoldaşını bırakmayı-şı. Doğanın zaferi midir bu?

O çıldırtan sezgisizliğe atılan insan yüreği ne sağlam, ne yığıttir. Bir gemi kaynayıp giderse ölçülmez sularda, Gemi tezgâhlarından daha güçlü donatılmış yüzlerce gemi gürültü ile sulara iniyor. Deniz adamları dururlar mı? Denizlere açılmak için can atarlar. Sağlam göğüsler, kartal burunlar, Sürmene bıçağı gözler, güçlü eller, denizlerde sancak dalgalandırır.

Yün başlığın iki yanındaki geniş omuzlar oynadı, sonra kollar, bilekler, eller. Dümen çarkı alabanda. Gemi, iskele tarafına dört derece kaydı, rotasını buldu.

Okyanusta çıt yok... Telsiz odasındaki alıcı parazit yapıyor, türlü garip sesler çıkarıyor. Susuyor... Susarken bir ötüş, bir çığlık. Ötüş, çığlık, çığlık ötüş.

Kaptan mırıldanıyor. — Tıpkı martı gibi. Serdümen : — Martı gibi, tıpkı martı gibi efendi kaptan, diyor.

Okyanusta çıt yok... Kaptan bulunduğu zamanı geri alıyor. Serdümen, yılları geri sayıyor. İkiisi de istedikleri zamanda duruyorlar.

Serdümenin ilk seferi. Günler, geceler, denizler ve sonunda uzak bir liman.

Gemi alargada. Tropik sıcak vicik vicik. Güvertede gemiciler. Mektup yazan, oturan, yatan.

Gökyüzünde, kuşlar. Garip kuşlar, siyah gri. Şimdi gemicilerin gözleri kuşlarda, Huzursuz gözler kuşları kolluyor.

Gemicinin biri doğrulup, ağır ağır ambar üstüne çıkıyor.

Açık denizde martı yok, Gökler martısız günlerce. Artık limandalar, yine martı yok. Martısız liman olmaz, olmamalı. İlele martı. Martı, martı, martı.

Ambar üstündeki gemicinin boyun damarları gerili, elleri ağzının iki yanında

Bir ötüş ardından, bir çığlık martı gibi. Gemici martı, ötüş.

KESİN

Ölüysen ölülüğünü bil;
Diriysen,
Yaşamayı.

Oğuz TOSUNER

DÜŞ

*Kimi kez yapayalnızlaşınca,
Diyorum ki: Ama niye
Günola arıyırım belki bu durundan;
Umutlanarakta işte...*

Langston HUGHES
Türkçeleştiren : Nur TÜRETKEN

Desen :
Hüsnü Züher

çığlık, martı gemici. Güverte. dedi gemicilerden biri bağırtıyor.

— Öt da... Öt, öt, öt...

Sonra tüm gemiciler.

— Ku luk, luk, luk, luk, luk,

ku luk, luk, luk, luk, luk.

Öttüler, çığlık attılar, martı oldular.. Rahatladılar.

Memelekete mektup yazan gemici Sadık kendi kendine konuştu.

— Martılar iyidir da..

Kaptan istediği zaman içinde istediği zamanda. Küçük gemi yalpalyor.

Kış, soğuk, buz. Gemi kar gibi, her yanı kar. Kar, kar, kar. Denizde geçen günlerin en kötülerinden. Pusula bozulmuş, gemi ortada.

Yağan karın içinde, bir martı süzülüyor. Beyaz, İnce uzun kanath. Direk başına konuyor. İleriye uçuyor. Konuyor uçuyor.

Sanki Celun da, celun işte.

Kaptanın gözleri martıda. Dümenici emri veriyor.

— Takıl martının peşine.

Dümenci şaşkın:

— Buyur baba?

— Takıl da, takıl martının peşine, demem o ki yani gemiyi martının peşine tak. Celun diyor da.

Gidiyorlar, aradan bilinmeyen bir zaman geçiyor... Geniş koy sakın. Kar durmuş. Gemi funda demir.

Martı yok, Kaptan her yana bakıyor, arıyor tarıyor yok.

Martı yok olmuş. Yok, yok, yok.

Kaptan:

— Vardiyamız bitiyor mu, diye soruyor

Serdümen; saata bakıyor:

— Bitiyor efendi kaptan, diyor.

Ve okyanusta çıt yok.

MÜZİK KUTUSUNDAKİ AŞK ŞARKISI

ALIRDIM İSTESEN ŞU HARLEM GECESİNİ
SANA CEPEÇEVRE DOLAYIP SARARDIM
BİR TAÇ YAPARDIM SANA NEON İŞIKLARINDAN
YAKALARDIM ŞU OTOBÜSÜ LENOX BULVARINDAN GEÇEN
BÜTÜN ŞU TAKSİLERİ, YERALTI TRENLERİNİ
KESERDİM HER GÜRÜLTÜYÜ, SENİN SEVDA ŞARKIN İÇİN
TUTAR ALIRDIM YÜREK ATIŞINI HARLEMİN
BİR DAVUL SESİNDE YENİDEN YARATIRDIM
PLAKLARA DOLDURURDUM SENİN İÇİN O SESİ
DURMADAN DÖNDÜRÜP ÇALASIN DIYE
BİR TUTKU BUYURDÜ DİNLEYE DİNLEYE
GECE BITİNCEYE SENİNLE DANS EDERDİM
GECE BITİP GÜN BELİRİNCEYE
SENİ YAŞARDIM HARLEM RENKLİM
BENİM EN SEVDİĞİM.

LANGSTON HUGHES
Engin Aşkın

Desen : Metin PütmeK

Yazgı

Artık nereye varsam o hüzün şarkıları
Başladı başlayacak fırtınadır yeniden
Örneğin sulmuşsam ne varsa saksıları
Ve göğü ve denizi taşıyarak peşinden
Nasıl ama nasıl birden yalnızlığın kuşları.

Artık nerede dursam yol geçmez konakları
Ben kursam biri yıkar çıkıp barbar geceden
Bilirim sarımsa ve dolgun başakları
Okşuyan ellerim mi buz kesilir birden
Ve yüreğim - kim koyar bu deli yasakları.

Ve ben ne zaman gitsen yanım sıra alaylı
Bir güz alacasıdır gülüşlerle yürüyen
İçimde bilmez gibi çivilî sancıları
Biri var -ama yenik ve yıkılmış düşleyen
Özlemler içre uzak hep uzak kıyıları.

Metin PÜTMEK

Limanda Ereğli

zamansız bir duraç belirtide
kopup gelen bir gölge deniz diplerin/en
ne martıların savaşı karabataklarla
usulca bir beyeni giren kentten doğaya

saçılmış dikliğince
gölgelerinde soluk
bababurnu
balıkçı motorlarının izinde süregelen
hastane özlemligi kaçışlarda balıklar
bir asit gerilerinde uzunkum yokluğuya
dikelmis tütsüsen demir -çelik sığırı

bütünlüme yaşam değerinde ağır
"bir yudum soluk" getirisiyle kandilli'den
katar katar karnelmas

kendine özgü bir görünümüyle
banar lokmasını yaşama

Ertuğrul OĞUZ

İş olsun diye mi ?

Bu günleri ben iş olsun diye mi seçtim
gönlümce saltanatıdayım özgür saatlerin
kurulmuş bir yay gibi fırlardı yerinden
benliğimin kulpu yoktu yoktu sevdiğim
kül olurdu saçlarım geleceği düşünsem
bu günleri ben iş olsun diye mi seçtim

ağız ağıza süt dolu deli bardakların
kan sıkacağımsı tutsam elini birinin
nede olsa Kürî Erol eski arkadaşım
bana öyle bakmayın diskotek çobanları
geldiğiniz yollardan tek ayakla geçmiştin
bu günleri ben iş olsun diye mi seçtim

ben karanfil diye kızıl bir demiri
ellerini tanımadan yüzüme sürmüş adam
değilse şimdiye sen dön yıllar öncesine
göreceksin orada durulmuş deli olmak
o gündür işte övgüsünü işittiğim
bu günleri ben iş olsun diye mi seçtim?

Kenan ERCAN

Bastır : 60020

Güney : 150

Limasollu Naei
BATI DİLLERİ DERŞHANESİ
Sıraselviler Cad. 50 . Taksim
GRAPHO - ENGLISH

Güney : 151

TÜRKİYE İŞ BANKASI

paranızın... istikballinizin emniyetidir

Mutluluğa Direniş

Anıları dinlerim derinden derine
Terlemiş erimdir denizlerde süzülen gemiyle
Titrerim gözlerimden bir bulut geçse
Bir kuşun kanadıyla haber salarım uzak dezinlere

Işık kentler çağırır beni damımdan akşamlarla
Hesap sorar gözlerim yağmurlarla
Sevinirim bir çıkmaz sokağa sapınca
Bir varışı bulmaktır sanki kaybolmuşluğumda

Direnirse bana dirensin evren inanmıyorum
Onlar yasak adalara çıktılarsa ben neden soluyorum
Aldırmam bölüşürken ateş güllünü düşüncelerin
Gizlerini çözerim ıssız bir akşamda taurisal ellerin

Sevinelmeden uçmak isterim gönlümce
Bu gök bu deniz bu toprak erişince gerçek bayramına
Varır billince açarken en güzel çiçekler ışıklanan yollarda
Beyaz güvercinler uçar başımın üstünden bulutlarda

Giysilerim çiçek açmış dal dal basmadan
İçimde ben ağlarım mutluluktan
Koşarım tutsak günlerden aydınlığa özgür
Susatır beni daha bir yakınlaşan tanyeri

İtir GÜRDEMİREL

★

Bulantı

hangî sevisgen kelebekten döllenerek
sızıldar sessiz bir iniltiyle büyümeden
göğe fırlayarak çiçek şaşkın
komuş başını ölüm atar da yüreğinden

bir daha güneş kızgın ateş kusarak
şavkını vurur doğaya sevincinden
durunca hungun sihirli kurgusu
közü soğur daha bir yılar da ölümden

o çok gözlü ırgalamalardan düşen de
kır uçuşlarından kalba dökerek balı
düşer üstüne bilinçsiz yaşamının
silâhiyle kurtulup ölüverince arı

acımsı bir kaynaktan çoğalarak öyle
yaşamını kırık bir kolca sürüyerek
direnilir ha direnilir ki tanrıya
insan güler doğuşta yazgısından ölerik

Ömer AŞICI

★

Vurun

Vurun
Daha vurun daha
Siz vurdukça
Süt doluyor ak göğüslerine yalnızlığımın
Sabırsız kalemimle
İçimdeki karanlığı yoğuruyorum
Ve bakışlarımız iki bıçak gibi saplayıp gökyüzüne
Kan rengi acılar doğuruyorum.

Yaşamak sonrasıdır
Ama siz her şeyi yarına bırakırsınız
Yarına bırakırsınız biraz daha aldatmayı kendinizi
Ben, sizleri sizlere anlatıyorum ne güzel
Ne güzel, sabah akşam sınırsız bir yel eser içimde
Sabah akşam içimde esen sınırsız yelden hız gelir bana

Vurun
Daha vurun daha
Siz vurdukça
Ölüm vız gelir bana.

Muammer HACIOĞLU

Metin Eloğlu'nun Taksim Sanat Galerisi'ndeki Sergisinde; soldan: Necati Cumalı, Sennur Sezer, Ümit — Özbay Oğuzcan, Metin Eloğlu, Ömer Faruk Torrak, Atif Özbilen, Feriha Aktan.

Metin Eloğlu

Nazif EKSEN

Yaşamının tadını, çok ilginç bir dil egemenliğiyle birleştirip okuyucularına yaşamayı tattıran bir şair Eloğlu.

Şiirlerini incelediğinde, "öncekiler - sonrakiler" diye bir ayırım yapmak zorunluğunu duyarız. Çünkü, elimizdeki yapıtlarından O'nun iki apayrı dönem geçirdiği görülüyor. Bunlar, şiirin ÖZ'ünde ve BİÇİM'inde meydana gelmiş olan değişikliklerdir. Birinci dönemindeki yapıtlarında İstanbul ağzı sözcüklerin ağır bastığı bir dil kullanır. Bu sözcüklerdeki inceleme o kerteye varır ki, yapıtın öz'ünü anlayabilmek başbaşa, şına bir sorun olur. Ama, bu ilk dönemdeki dil, alışılmış ve gündeliktir. İkinci dönemdeki diliyse, daha az etkileyici ve az anlaşılır. Ön dönemdeki uzun şiirlerinde, önceleri, -sözcükler bakımından, yaptığı hataları çabuk kapattı; kısa şiirlerinde, ki o başarılı dile döndü. Sonraki dönemdeki dilindeyse, "ikinciye" nin zor anlaşılır, alışılmamış ve ezberimizdeki "dil" e aykırı, o akıma kendini kaptırmışlığını görürüz. Hatta öyle ki, bu ikinci dönemde, yapma sözcüklere sık sık rastlanır. Önceki dönem şiirlerini hatırlatsa da, dildeki uygulamaları yadır, gatar şiirini. Dördüklü Tencere ile Horozdan Korkan Oğlan tanrıdır bu yargımızı.

Andığımız iki apayrı döneminde bu denli ayrılıklar gösteren bir şairin -acaba, bu iki dönemde ÖZ'ü değişik kılan neler olmuştur?

Tüm şiirlerinde ilgiyi çeken özellik, "toplum" yergisidir; bütün kötülöklere, haksızlıklara karşıdır. Ve bu noktada gerçek kişiliğini ortaya kor. Sınıflar arasındaki boşluklara haykırır; yazmaya başladığından beri, bütün bunlara karşın, yaşamaya büyük bir aşk ile bağlıdır. O'nun şiirlerinde ortak öge olan "âvarelik", haksızlıklara başkaldırışın bir başka yorumudur zaten. Toplumdaki dengesizlikleri yermesinde,

hep birşeyler öğütlemeye çalışır; düşünmeye zorla yönelir kişiyi. Toplumun bir "obje" kabul eder ve olduğunca yansıtmak kaygısındadır. Bu yolla gerçekleri verebileceği kanısındadır, verir de.

Eloğlu'yu "İkinci Yeni"nin nite etkilediği düşünülürse: Son dönemdeki dil yönünden, gerçekten onların yolundadır; buna karşın, İkinci Yeni ile Eloğlu'nun ÖZ'ü çatışmaktadır hep. O kuşağın şairleri kişiliklerini belirgin kılıp koruyamamışlardır. Ama Eloğlu'da bu görülmez. O'nun üstüne titredigi şeydir özgürlük. Şu da var ki, İkinci Yeni'den yararlanması tümüyle değil de, belli bir - iki noktadandır ancak. Bu da doğaldır; çünkü, bu akımın dünyaya görüşü, siyasal anlayışları ve insanlar karşısındaki genel tutumları Eloğlu'nunkilerle bağdaşmamakta, giderek çatışmaktadır denebilir. O'nun yapıtındaki en önemli özelliği yalnızlamadır. Tüm anlatacaklarını en yalnız yönden tutar. Şiirlerinde sürekli bir saldırı tutkusuna vardır; bir yergi şairidir O; bu yüzden de, toplumcu şiirlerinde "anarşizm" e vardığını görürüz.

Tam anlamıyla bir toplumcu şair olamamıştır. Ama bu "paralel" de devinmeye çalışmaktadır. Toplumculuk konasına varamayışının nedenleri arasında, Orhan Veli kuşağının ters yöndeki etkileri önde gelir. İşte bu yüzden O'na gerçek toplumcu bir şair diyemiyoruz. Nedir ki, gerçekçiliği yadsıyan kuşağa karşı takındığı "tavır" la, bize "gerçekçi" gösterir O'nu. Kendi kuşağındakilerle hemen hemen aynı "tem"i işlese de, o kişiler gibi yalnız bir yaşama sevgisine değil, baş kaldıran bir tutuma da eğilir Metin Eloğlu.

Sonuç olarak şunu ekleyebiliriz ki; şiir dili, şiirde yaşama aşkı denildiği zaman, kişinin aklına ille de ELOĞLU gelecektir.

Dışarda Sanat Olayları

(KANADA'dan : Engin Aşkın)

* Tiyatro sanatının çok yönlü ve yaygın bir biçimde geliştiği Kanada'da, son süreler, özellikle mim tiyatroları büyük ilgi topluyor. Toronto'da sahnelenen "The Lamplighter" adlı dram mim türünün en seçkin örneklerinden biri olarak nitelendi.

* 17 Eylül - 16 Ekim arasında, 23'üncü gösteri sezonuna başlayacak olan Kanada Operasının Toronto'da sunacağı ilk eser, Lucia Di Lammermoor. Bunu, Şen Dul, Madame But-

terfly, Die Walkure ve Macbeth gibi eserler izleyecek.

* Amerikada yayınlanan ünlü siyasal çeviri dergisi Atlas, son çıkan Eylül sayısının 2 sayfasını, büyük Türk karikatüristi Turhan Selçuk'a ayırdı. Dünyaya siyasal çevrelerinde geniş itibarı olan ve yazarları arasında Kültür bakanı Halman'ın da bulunduğu dergi, son tutuklamalarla ilişkin olarak, Türkiye'yi acı bir dille eleştiriyor.

* Amerika'da çıkan yeni bir aşk romanı Atatürk'le bir Amerikalı kadın arasındaki aşkı anlatıyor. "The House of War" adındaki eserin, konusundaki saçmalıklara rağmen, Türkleri iyi tanıyan bir yazar tarafından yazıldığı dikkati çekiyor. Catherine Gavin adlı bir kadın İskoç romancısıca yazılan roman Türk Kurtuluş savaşını da dürüst bir açıdan yansıtıyor.

* Caz'ın büyük ustalarından Stan Kenton, Toronto'da sayısı çok kabarık cazseverleri, âdetâ fethetti. 40 kişilik Kenton orkestrasında, çoğu usta cazcılarını çaldığı göze çarptı.

* Kanada ve ABD TV'ları kışa büyük yeniliklerle giriyor. Yeni sezonda, Kanada ve ABD TV'larının en ünlü gösterilerinden Dick Cavett Show, yine en ünlü kişileri sunacak. Konuşmalı bir gösteri olan bu program, takdimci Dick Cavett'in esprî ve kültürle örülmüş benzersiz kişiliğiyle, bütün Kuzey Amerikalıları hayran bırakıyor.

(Yugoslavya'dan
B. I. Rogovalı)

Makedon şairlerinden başka, Yugoslavya'nın öteki cumhuriyet ve özerk bölgelerinden, yabancı ülkelerden çağrılı şairlerin topladığı 10'uncu Struga Şiir Festivali sona erdi. Üç gün süren festivale 40 yabancı ülkenin şairleri katıldı ve bin'den fazla konuk izledi.

Genellikle şairler, şiirlerini anadilleriyle okudular. İlk gece, "İki yaz Arasında Şiir" konusuna ayrılmıştı. Bu arada, Yugoslavya Türk şairlerinden arkadaşımız Hasan Mercan, "Sarı Yusuf" şiirini okudu.

"Şiir ve Çağdaşlık" teması üzerine kurulu sempozyum ile "İngiliz Şiir Akşamı" ve "İtalyan Şiir Akşamı" ilgi uyandırdı.

Festivalin en büyük ödülü "Altın Çelenk"i bu yıl, Amerikalı şair Vistan Hyu Odn.; "Miladin Kardeşler" ödülünü "Dalmi Nakovalni" yapıtı ile Makedon şairi Petre M. Andreyevski; Üsküp Radyo Tv'nun en iyi çocuk yapıtlarına dağıttığı geleneksel ödülü, Vidoye Vidiceski "Golemata Şuma / Büyük Or-

ELİM LE

Gecenin sırtı açılmış
Üşüyen yalnızlığı taşır karnında
Lâcivert saçlı bir kadın hırçınlığı
Devinen gölgesiyle yanında.

Pırlı pırlı kim görebilir
O, doruklarda yitene
Kaşların ok gibi yararı,
Gözlerin sitemi.

Yumuluş elleri çocuğun,
Suların çekilmiş yekeni.

Ali Rıza ERTAN

man" romanı için ve Tiho Naidovski "Solzi" yapıtıyla; en iyi çeviriye verilen "Grigor Pirlıçev" ödülünü ise Slobodan Miçkoviç kazandı.

Bu yıl Türkiye'den Ülkü Tamer çağrılmışlardı, ama gelmediler.

(IRAK "Kerkük"ten :
Adnan Kasapoğlu)

"Türkmen Kardeşlik Ocağı"nın bu yıl ikinci kez düzenlediği büyük edebiyat yarışmasına katılan şairler şu sıra ile derece

aldılar: Hasan Görem (Oyanın), Salah Nevres (Marş), Mustafa Gökkaya (Kul Yapı), Adnan Kasapoğlu (Gönül Ahım), Cebbar Abidin Kerküklü (Yalnızlık), Kerzer Bağvanoğlu (Üzlenen Şafak), Hüseyin Salihî (Nemene ne sana), Şükür Abdulvahit Eski Panorama), Ahmet Otrakçıoğlu (Mağrur), Ekrem Sabir Kerküklü (Fidaiyiz), Kemal Mustafa Dakuklu (Vatan Oğrunda).

Not : Yer darlığı yüzünden şairlerden örnek veremiyoruz.

GÜNEY YAYINLARI KIVANÇLA SUNAR :

KUYTU : Feriha AKTAN'ın ilk şiir kitabı çıktı. (Desenler Metin Eloğlu'nun) 10 TL.

KARA TUTKU : Ferzan GÜREL'in "Evcilik Oyunu" ve "Şeftali Çiçekleri"nden sonra vardığı ilginç aşamanın ürünü; M. Eloğlu'nun desenleriyle bu ay sonunda çıkacak.

DİZİN : Metin ELOĞLU'nun son 50 şiiri. Ara Güler'in fotoğraflarıyla. Kapak Orhan Peker'in.

YAŞADIM : Cahit İRGAT'ın daha önceki kitaplarında bulunmayan 30 şiiri. Yine ilk kez kendi desenleriyle.

MİSTİK
Sineması
BEŞİKTAŞ

4 ekim pazartesi :

- 1) HAK MÜCADELESİ — renkli Türkçe sinemaskop
- 2) SİYAH ÖĞRETMEN — renkli Türkçe

11 ekim pazartesi :

- 1) KOMİSER TİPİS — renkli Türkçe
- 2) YEDİ KİRALIK SİLÂHSÖR — renkli Türkçe Sinemaskop

18 ekim pazartesi :

- 1) KASABANIN SIRRI — renkli Türkçe sinemaskop

24 ekim pazartesi :

- 1) FEZÂDA KAYBOLANLAR — renkli Türkçe sinemaskop

Tel : 46 15 14

Matineler 11'den itibaren devamlı, suare 20,30

Korno

kanıran korno
tahtadan kesere pası,
uyanıkım.

dalgın
çarpışık
yaylımda
doğumlara doğru
ağzında bir kör çakı
otlağın suyunu
keser korno

daha
gıcırtılı göz
hüzer
kısar

kepengini,
kaçar dinlenmişlik
koyulmuştur bile
yorulmaya yeniden
korkak.
korno hemen
çekmiştir çoktan
uzağın ucunu.

birinden pusanların
kasiğinden
atılım bulur döl
çoğalgın

kekre
özgür
traversler üstüne
bıraktığı yumurtayı
çok yeni kusların
döller.

rahatlarım.

geçti
kara bayrakla
tutan
makası ben

şimdi
az önce
devrik duran
cenenin
önünde
ayakta

terliyim
soğumakta

çekiç çiviye
birden usulca iner

Haldun TUZLACI

Mehmet Salihoglu dostumuz Ankara'dan, Murat Nemet - Nejat ve eşi Karin Amerika'dan gelmişlerdi. Boğaziçi'de buluştuk ve mutlu bir gece geçirdik. Resimde, soldan : Atıf Özbilen, Metin Eloğlu, Mehmet Salihoglu, Bn. Karin ve Murat Nemet - Nejat ile Halim Uğurlu

Bir Öykü

Çağlarla yapılmış çitlerin büyüdüğü memleketin o yerinde, kar'ın salt sessizliğini benimsettiği o yerde, dayanılmaz gücü sabahın getirdiği tek "şehvet" tir...

Sağ eli, elsiz bir kol parçasıydı; ama anası, kızının solak olmamasına çok çalıştı. Eğitimi bir asalet / vakar vardı. Ve kızın boynu / ensesi boyunduruğunu buldu. Yılların ince örgüsü derdi ki kitaplarda: "İyi / kibar kızlar sol ellerini kullanmazlar."

Acı hoşnutluk ananın gözlerinde yansımıyordu pek. Kız hayatla, elsiz savaşmasını öğrendi işte...

Uzun Gece

Kalabalık / yoğun ağaçlar kışkane, soğuk gecede kamçılarla birbirlerini. Rüzgâra direnerek, hayatın doğumundan, ağaçların "ruh" kazandığı zamandan önceki diziyi sarsarlar.

Onyeddi tutkulu / garip asker ormanı aştılar. Ondört gün pusuda beklediler titreyerekten. Tâ ki, yaktıkları ateş rüzgâra boyun eğdi; onyeddi asker, tümü tutkulu, beklerken.

Ağaç kalabalığı başlarını sallıyorlar / sarsıyorlar. Ayın soluk / donk "hâle"sini çiçekliyorlar. Ay biliyor kendi "hikmet" ini; boz / ışığını sırtlıyor. Aldırısız onyeddi asker, tümü de tutkulu bekliyorlar.

Doğum

Zaman ananın ikiz çocuğu olmuştu; biri "gerçek", öbürü de "şaşkınlık / karışıklık." Şaşkınlık büyüyüp serpilip yerliylerinde bir tacir / burjuva oldu; peynir tekerteği / kabuk bağlanmış ensesiyle. Oysa "gerçek", büyümeğe çalışan bir delikanlı olarak kaldı; serkeş, kendine güvensiz.. Ergen bir HAMLET...

Us, kardeşinin mezarında sığramasını bırakmıyor ki!

Murat Nemet - Nejat

YANKI

Neşeler uzaklarda
Gecelerin parlak güneşleri yutması
Yılların inişidir beyaz saçların
Dev görünen cücelerdir
yazın perdesini yırtanlar
Neşeler aralıklı
ve dalgalı
Sarışın baharcadır yokuşkar.

Muzaffer BUDAK

ARDINDAN

Bir balık kurtuldu oltadan
Sevinç gördüm gözlerinde
Sevindi yüreğim ardından

Bir kuş uçuş namlunun tam karşısından
Özgürlüğü gördüm kanatlarında
Yükseldi yüreğim ardından

Yalazladı Anadolu'm
Çoğalırken ayak sesleri
Namluları gördüm atas karası
Büyüdü yüreğim ardından

Yüreğim büyük
Yüreğim sevinç dolu
Yüreğim özgür
Namlularsa yüreğimin ucunda
Namlularsa kıskançlıkla kulak kulağa

Karanlıklar düşmandır aydınlığa
İnsan gücümlü vuracağım karanlığın karnına
Hesabımı soracağım Karadeniz'den bir bir
Karıştığında Kızdırmağa

Yüreğimi göreceksiniz o ran
Daha da büyüyecek
Sevinecek yüreğim
Sevinecek insan olduğuna

Aydınlıkların ardından

Zeynel GÜL

ÖLÜM SÜRGÜN OLDU

Eter kokulu odada yatıyordu / sarıslığın
yanaklarını öpüyordu /
yaşamın güllükleri.

Ağrılarında ağrılarım
ak çarşafı sarılı görünce seni
öldüm sandım.

Doğayı yüceltiyordu / sayrıların gözleri
umut umuttu /
ölümü sürgüne itenlerin ağzı.

Ölüm /
bir kez daha küçülttü kendini
sarıslığını okşayan odanın aralığından
yılan gibi sürünüp gitti.

Süleyman Nuri ÖZER

AMBULANS SERVİS

47 77 44

YAKININIZ - YAKINIMIZDIR

Hastalarınıza karşı sizin kadar hassasız.
Dr. Sedat Pınar'ın mesuliyetinde ilk yardım teçhizatlı
ÖZEL AMBULANS'larımız hizmetinizdedir.

Güney : 133

TÜRKİYE GARANTI BANKASI A.Ş.

KURULUŞU: 1946

Sermaye ve ihtiyatları yekûnu :

80.000.000. — İhra

YURT İÇİNDE 162 SUBE

TASARRUF MEYDUATINDA HARBİYE VE
FENERBAHÇE'DE TAM KONFORLU APART-
MAN DAİRELERİ VE ZENGİN PARA
İKRAMİYELERİ

GARANTI BANKASI

Güney : 154

YEDİTEPE DERGISİNE
ABONE OLUNUZ . ABONE BULUNUZ
P. K. 77 — İstanbul

CERRAHOĞULLARI

UMUMİ NAKLİYAT, VAPURCULUK ve TİCARET T.A.Ş.

BEYNELMİLEL NAKLİYAT,
VAPUR ACENTELİĞİ,
TİCARET, SİGORTACILIK

Telefon : 49 79 00 (3 Hat)

Telgraf :

44 73 68 - 44 01 79

CERRAHOĞULLARI - İst.

Tatil-Gece : 36 35 35

P. K. :

Telex : İstanbul - 307

414 - Karaköy

Adres : TAKSİM MEYDANI, KÖSEOĞLU APT. No. 3/3
İSTANBUL

Güney : 156

bütün
tasarruflarınız
için

HER YERDE HER ZAMAN
TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ZİRAAT BANKASI

Güney : 155

Basın : 60059 - A 20178

Güzellik
banyonuz
için

kullanınız

*Puro, sizi daha genç,
daha güzel gösterir...
Puro, cildinize,
hayranlık yaratan
bir cazibe verir.*

Bol köpüklü - Nefis kokulu

PURO

SİZİN ÖZ MALİNİZDİR

Güney : 157

Yeni Ajans :

güney güney güney güney güney güne

GÜNEY YAYINLARI : 1 — Hüzn Çıkmazı - Şiirler - Piyale Gönültaş, 4 TL. 2 — Nisan Yağmuru - Şiirler - Dr. Celâl Arabacıoğlu, 5 TL. 3 — Güldeste - Şiir Antolojisi - Ciltsiz 5 TL. KUYTU - Şiirler - Feriha Aktan, 10 TL.